

Mahjas Weefis

Nr. 28.

Rigā, 14. jūlijā 1910. g.

55. gada gabjums.

V. Latveeschu dseedaschanas fwehtki.

III.

Laižigais konzerts fwehtdeen, 20. jūnijā noriteja wis-pahri gludi. Kopeespaids bija labs. Milšigā fwehtku ehla bija gluschi pilna. Klauštaju bija ap 30,000. Daudseem pee tam wehl bijis jaatgreesčas us mahjam, biketes nedabujuseem. Sihmetees tas, sinams, war til us teem, kas gribeja biketes dabut par lehtakām zenam, jo dahrgo weetu biketes, 4 un 5 rubku biketes, wareja it ehrti dabut wehl minutes desmit preeksch konzerta fahfchanas. Apmeklets laižigais konzerts, tā to 400,000 eedfihwotaju leelajā Rigā, wareja fagaidit, tā tad bija toti labi. Wispahri V. dseedaschanas fwehtki apmekleti bija labi. No eekrifchanas materialā finā tapehz newar buht runas. Weenigais, kas leezinaja par plaschu tautas masu atrauschanos no scheem fwehtkeem, bija famehrā masais dseedataju skaits, kuru, tā jau minets, bija tā ap 2000, kamehr dabistos apstahkos, politiku neeepinot, to buhtu bijis 5 lihds 6 waj pat wehl wairak tuhkstoschu.

Pirms konzerta fahkuma dirigentu tribinē stahjās Widsemes gubernators, fleepnadamneeks Sweginzows, lai nolastu Wisaugstako atbildes telegramu, kura no Baltischporta bija suhtita us latveeschu dseedataju wispadewigo juhtu isteifchanu. — Schi telegrama latveeschu tullojumā slan schahdi:

„Rigā, gubernatoram. Iffakat latveeschu dseedataju beedribam Manu fersnigo pateizibu par luhgchanam un Man isteiktām padewibas juhtam.

Nikolajs.”

Wisaugstakā atbildes telegrama peesuhntita us sekoscha fatura telegramu, kuru dseedaschanas fwehtku dalibneeku wahrda aifsuhtija zaur Widsemes gubernatoru Wina Keisaristai Majestatei Kungam un Keisaram:

„Baltischportā. Kungam un Keisaram. Sapulzejuschās us dseedaschanas fwehtkeem par peemiu Widsemes 200

gadū peeweenoschanai pee Kreemu walsts, latveeschu dseedataju beedribas, flaitā 3000 personas, raididamas pee Wisaugstakā Trona karstas luhgchanas par Suhfu Keisaristās Majestates un Suhfu Keisaristās Gimenes weseleibu un labklahjibu, eedroschinas nolikt pee Suhfu kahjam, Waldneek, neaprobeshotas mihlestibas un ustizigas pawalstneeku padewibas juhtas.

Widsemes Gubernators Nikolajs Sweginzows.”

Pehz telegramas nolastichanas atskan urā sauzeeni un pehz teem jauhts koris fwehtku goda wirsdirigenta J. Sihles wadiba nodseed trihs reis „Deews fargi Keisaru!” Pehz walsts himnas profesora Jurjanu Andreja wadiba atskan Jurjanu Andreja peewilzigā kompozizijā Sura Munana sparigā dseesma „Newis flinkojot un puhstot Tautu labā godā jel”. Korekti nodseedata schi dseesma atstahja dsiku eespaidu. Patihkama ari bija Jurjanu Andreja „Stahdiju eewinu Plahnina widū”. Tapat wina „Tauteescham roku dewu, Labo dewu, ne kreiso”. Sewischki maiga Jurjanu Andreja „Ais upites es ifaugu, Pahr upiti man aifweda, Paleek mani bahlelini Ais upites raudadami”. Sewischku fajuhsmu radija Emila Dahrsina komponeta Aspasijas skaitā dseesma „Mehness starus stihgo Dselmē dsidrajā”. — Profesora J. Wihtola „Kur preedite tawas flujas? Sari weeni lihgojast!” war ar bandu noklaustees. „Puht wehjini, dsen laiwinu, Aisdsen mani Kursemē”, ir bes schaubam weena no Jurjanu Andreja labakām tautas dseesmu kompozizijam un labi dseedata arween labi patifs. Tā tas bija ari schoreif. Muhfu dsidomigitā komponista profesora J. Wihtola „Birjē pogā lafšigala”, „Kursemite, Deewsemite”, „Aun, meitina baltas kahjas” un „Mana tehwijs”, autora pascha wadiba dseedatas ir tihkamas. „Ai, manu kumelu, manu tezetaju” no Emila Melngaita ir flaitā, tihkama dseesmina, tā wifs, to schis muhsu apdahwinatais komponists lihds schim

komponejis, E. Weidenberga „Uf juhras, uf juhras, Uf juhras gribas manim buht, Uf juhras plafčas peldet“, wihru forā dseedata, darija dšifu eespaidu un bija jaat-kahrto. — „Jahju deenu, jahju nakti, Smulmeitiņu luh-kotees“ no Pahwula Jurjana ir it tihlāma dseefmina. Jurjanu Andreja „Latwijā“ atstahja labu eespaidu. Jurjanu Andreja „Latwji, Brahti!“ ir beš schaubam weena no wislabakām muhsu tautas kompozīzijam un eespaids, kahdu ta atstahja, bija dšifsch, warens, paleekams. — Beš jau minetām dseedatas wehl tika Pahwula Jurjana „Ej, faulite, drihs pee Deewa“, E. Melngaita „Dsehrājpuišs behdajās“, Nikolaja Alunana „Diwi zeki-neeki“, Alfreda Kalnina „Imanta“, J. Zimšes „Masa biju, neredseju“, „Kas tee tahdi, kas dseedaja Beš fau-lites wakarā?“, „Sit Jahniti wara bungas, lihgo, lihgo!“ un Baumanu Karla „Deews swehti Latwiju, Muhs dahrgo tehwiw!“

Laizigā konzertā tā dirigenti ufstahjās profesori J. Bihtols, Jurjanu Andrejs, J. Sihle, Jozuus un Pahwuls Jurjans.

Pež laizigā koncerta wakarā bija nolitts goda meelasts. Sahktees winam wjadseja pulkstēn 9. Peeteifschanās uf goda meelastu bija leela. Galda kartis isnehma kahdas 1800 personās. Bet ap pulkstēn puszet diwpadšmiteem ehdeena uf galdeem wehl neredseja. No swehtku rihlotaju pufes tapehž wairakahrst pastaidroja, tā wainigs pee ta esot ekonoms un ne swehtku komiteja. Warot pee kafes fanemt naudu atpakat. Leelakā dala tad ari greesās pee kafes. Kas wainigs, tā goda meelasts isputeja, grehti noteikt. Swehtku komiteja par to wisu wainu uskrauj ekonomam, ekonoms atkal wainu wek uf swehtku komiteju un publiku. Mehš laikam nemaldifimees, ja te isfazifim, tā wainigs schoreif ekonoms (Waldschlöschena alus bruhšis) un ne swehtku komiteja. Ekonomš, tā dšird, atkal sawa peenahkuma newarejis pildit aif ta eemesla, tā streikojuschī kelneri. Ej nu ar' tur wisu issini! Neparēisa bet wisadā finā ir publikas apwainoschana, jo ta wispahri swehtkos isturejās peeklahjigi. Bet ja nu reis nelaiime nahf, tad ta nahf reti weena. Ka goda meelasts tā isjuka par to wehl galu galā nebuhtu nekās leels bijis, jo wainojama schai finā nebuhtu bijuse swehtku komiteja. Bet tahlak notika leetas, kuras nekahdi naw attaisnojamas un kuru sarihlotajs bija tuhlin beš schehlastibas isfraidams is swehtku ehkas, ja swehtku komiteja gribeja no fewis nowehrst katru ehnu un isfargat zitadi labi isdewuschos swehtkus no tumscheem traipeem. Leeta ta, tā goda kahrtibneeks students Sanders meschonigi usbrujis goda weefim Hermanim Afaram kad tas meerigi, tā to wina schurnalisti peenahkums prašja, sawā kabatas grahmatinā pee tribines pee-gahjis usfihmejis kahru runu. Schahds inzidents ir dšiti noschelojams. Atklahti swehtkos usbrukt swehtku weefim, pat wehl goda weefim, ir katrā finā kauna darbs, pret kuru jausstahjas un kuresch atkahti janofoda. Zitadi is-turedamees mehš sem kahjam mihlum wisus etikas un pee-klahjibas pamattikumus. — Nesaprotami, tā swehtku komiteja schai leetā war faudset usbrujeju. Waj pateesi winai bespartejiba neespehjama? Waj wina newareja

pazeltees pahri par personigeem „aprehtineem“? Ja wina fewi tā buhtu pahrawarejuse, tas winu un swehtkus tika buhtu pazehlis. Winas istureschanos neattaisno, tā H. Afars tā swehtku pretineeks un aplarotajs gahjis uf sweht-keem tā goda weefis. Ta ir H. Afara darischana. Waj taktifski, tā H. Afars swehtkos gahjis tā goda weefis, ta ir zita leeta. Par to jau wehlat presē wareja runat. Un ja H. Afars ar sawu eeschānu buhtu noseedsees, tad jau winsch pats par to zeestu no atklahtibas. Leetu waretu objektivi apgaismot un tauta finatu, tā ta fastahw Bet ja H. Afars tā goda weefis gahja, tad pret winu tā tahdu ari bija pa swehtkeem jaisturas. Swehtku komiteja nekahdi nedrihtsteja zeesti, to praša peeklahjiba un morale, tā winas swehtkos kahdam atklahti usbruhf. Un ja tas notika, tad newareja buht schaubu, tā usbrujejs, tā tahds, uf pehdam isfraidams un — sodams. Ka swehtku komiteja iswairas, tā H. Afars nebijis eeluhgts, newarejis pee goda meelasta peedalitees u. t. t. ir tihree neeki. Schahda iswairischanās neleezina par nes kahdu augstu morali un peenahkumu ispildischānu. Swehtku komiteja tā goda weefus swehtkos bija eeluhguse ari igāunu awischu repre-sentantus. Eeluhgta ari bija Reweles igāunu awise „Teataja“. Kā schās awises representants swehtkos tā goda weefis bija gahjis H. Afars, kuresch swehtkos itreis pee eeejas bija usrahbijis eeluhguma kahrti un pret to bija tizis eelaisis. Un ja winsch bija eelaisis, tad swehtku komitejas peenahkums bija to apfargat un nekahdā gab- jumā tā nedrihtsteja faudset usbrujeju to neisfraidama.

Pež tahdas istureschānās kadetu partijās galwēnās awises „Retsch“ representants tad ari, tā zeen. laštaji redjēs, atfazijās no swehtku tahlakas apmekleschānas.

Awise „Rischskaja Misli“ ari tuhlin atfwabinaja sawu lihdsstrahdneeku no swehtku apmekleschānas. — Pasneegim sche uf scho noschelojamo gadijumu atteezofchos rakstus. Wispirms lai ir wahrds zeetejai pusei, Hermanim Afaram!

„Kaufschki waj goda kahrtibneeki.

Pamatojotees uf 2. Baltijas schurnalisti kongresā pee-nemto resoluziju, tā preses peenahkums ir usnemt pasino-jumus un protestus pret wiseem preses darbineeku apwai-noschānas gadijumeem no atklahtibas eestahschu pufes, luhdsu god. redakciju dot telpas fetofscham.

Swehtdeen, 20. junijā es peedalijos tā Reweles igāunu deenas awises „Tallina Teataja“ pilnwarots un eeluhgts preekschstahwis Rigas Latw. Beedribas dseedachānas swehtku goda meelastā. Pež tam, kad meelasts bija pa dakai is-juzis, pa dakai nobeidsees, un bija jau sahkluschās dachadās zildināschānas runas, ap pulkstēn 2 rihā, tuhlin pež lat-weeschu jaunibas, fewischki studejofchās jaunibas zildinā-schānas no kahda runataja un pa kahda Maslawas studenta runas laifu, kuru es tāpat tā ziti wehl palikuschee klauf-taji noklauffijos stahwedams katedra turumā un atfihmedams runu faturu, es peepeschī isdširdu no kahda blakām stah-woscha „goda kahrtibneeka“ studenta-korporanta (tā leetas letona, bet warbuht ari selona, jo deemschehl lahga neat-zeros) issauzeenu: „Te ir atnahjis kahds Deenas Lapifšis

un taſ wiſu peerakſta." Nepeegreeſu tam wehribas, bet taſ pats goda kahtibneekſ peepeschi iſrahwa man no rotam rakſtamo blotu un noſweeda ſemē. Nebuhdams pehz dabas kauſliſ, eſ meerigi paleežos un uſnehmū no ſemes iſwanbitās un aprakſtitās lapinas, bet tad taſ pats goda kahtibneeka kungs uſbruka man no muguras un ſakla gruhſt ſaukdams: Ejeet laukā, prom! Ziti goda kahtibneeki no ſtudenteem-korporanteem, kuri atradās itlā uſ norunu klat, leelakā wairumā kleeđja lihđſ: ahrā, ahrā! Tikai kahtis kungs no publikas runaja par manu aiſtaweschanu pehz kam ſtudentſ palaida mani wakā. Eſ tuhlin greeſos pee weena no kahtibas preekſchneekſeem. Donnera kunga, uſrahđiju ſawas apleežibas, kā ſwehtku komitejas eeluhgumu un goda weeſa biketi uſ awiſes „L. Teataja“ wahrda, awiſes redakzijas pilnwaru uſ manu wahrdu representet wiņu ſwehtkoſ, un awiſes koſepondenta karti uſ manu wahrdu. Peenahja klat, no leelā trokſchna ſaukti, wehl ziti kungi no kahtibas un ſwehtku komitejam, ſtarp zitu weens, kaſ man ſtahđijās preekſchā kā Pole kgs, pahrbaudija manuſ papirus, atrada wiſu kahtibā un luhđſa parahđit ſinamo ſtudentu, ko eſ neſpehju darit. Daſchi no apkahtſtahwoſcheem goda kahtibneekſeem, ſtudenteem-korporanteem wiſu laiku turpinaja mani ſaukat par ſarkano, rewoluzionaru, republikaneeti, beſgodi, kamehr ziti no publikas gan ſchos goda kahtibneekus norahja. Pole kgs atbildeja, ka lai ſwehtku komitejai wehlaſ ofižieli ſuhđſot. Bet tad peenahja atkal Donnera kgs un paſinoja, ka ſwehtku komitejas preekſchneekſ Groſſwalda kgs luhđſot mani tomehr aiſeet, jo eſ neeſot peeteižeēs. Uſ to eſ Donnera kgam aiſrahđiju, ka pirmkaht nekur ne par kađu peeteiſchanos goda weeſeem nebij ſinots, otrkaht ari ziti preſes preekſchſtahwi netahđu peeteiſchanos neiſbarija, bet treſchkaht eſ tai paſchā deenā ſwehtku komitejas birožā greeſos meelaſta leetā pee deſchurejoſchā komitejas ložeſka Dſolina kga un dabuju no wina atbilde, lai tikai eerodos uſ meelaſtu un ſeſchchos reſerwetās goda weeſu rindās. Tad mani Pole, Rigas Latw. Beedribas teatra direktors P. Dſolina un wehl ziti kungi no kahtibas un ſwehtku komitejam luhđſa palikt, apſehteēs un t. t. Palizis wehl kađu laiku eſ telpas atſtahju plkſt. pus 3, nenoklauſižeēs ſwehtku runas lihđſ galam. Ar ſcho tad eſ atkahti iſſaku ſawu proteſtu ſwehtku komitejai un praſu gandarijumu man un manis representetai igauņu awiſei.

H. Aſars."

„Retſch“ preekſchſtahwja proteſts pret dſeedaſchanas ſwehtku komiteju.

B. redaktora kgs! Neatſakateēs eeweetot ſekoſcho manu paſinojumu.

Schodeen (t. i. 21. junijā) pulkſten 2 pehz puſnaktſ, pee latweeſchu dſeedaſchanas ſwehtku meelaſta runu laikā ſtudenti-kahtibneeki un daſchi ziti atkahwās ſew meſchonigu iſtureſchanos pret Reweles igauņu awiſes „Tallina Teataja“ preekſchſtahwi: weens ſtudentſ iſrahwa winam no rotam peekſhmiju grahmatinu, ſapleħſa to un noſweeda ſemē, pehz tam ſagraħba wiņu no muguras, ſakla gruhſt un kleeđt: ahrā. Ari daudſi ziti kleeđja: ahrā!

Eſ neſinu, kađi ſtrihđi ofižieleem ſwehtku riħkotajeem ir ar minetās awiſes preekſchſtahwi, bet man ſchkeet, ka ſchahda meſchoniga iſtureſchanās pret eeluhgtu ſwehtku weeſi naw attaiſnojama no kulturelu zilweku puſes. Sa-protams, ka ſtudenta forma ween wehl zilweku nedara par kulturelas zilweku, bet wiſbriħniſchigatais ir taſ, ka ſwehtku komitejas ložeſki iſturejās pret ſcho meſchonigo riħzibu toti aukſtaſinigi, leelumſ pat nekustejās un meſchonigo ſtudentu-kahtibneeku ne tikai neiſraidija, kā wiſch to bija pelniži, bet ari peenahziģi nenofodija. Ar to komitejas un Rig. Latw. Beedribas preekſchſtahwi parahđijās par ſolidareem ar ſcho ſtudentu.

Ari eſ atbrauzu uſ latweeſchu dſeedaſchanas ſwehtkeem, eeluhgtis no ſwehtku komitejas. Eſ toti juhtu lihđſ latweeſchu paſchappinas pamoſchanās kuſtibai un intereſejos par apdabwinatās tautas dſeeſmu ſwehtkeem, bet jutos ſpeeſis atteiktees no goda wehl ilgak peedaliteēs ſchais ſwehtkoſ, jo tanis naw nodroſchinata weeſu neaiſſkaramiba.

Lai ari latweeſchu tauta pate iſſchkir, kađā weidā winas kulturelā apſina atſaužas uſ ſchahđu kauſchu riħzibu, kuri eeſtata ſewi par latweeſchu tautas atdſimſchanas wadoneem.

Awiſes „Retſch“ preekſchſtahws S. Konduruſchkins.

Pe e ſ i h m e : „Riſchſt. Wiſt.“ redakzija, paſneegdama ſcho, peekſhmē no ſawas puſes:

„Neelaischoteēs latweeſchu eekſchejos ſtrihđos, meħſ, eewehrojot awiſes preekſchſtahwja apwainoſchanu, kuſch eeluhgtis uſ ſwehtkeem, beſ jeklahda eemeſta no wina puſes, un riħkotaju atteikſchanos wiņu aiſſtahwet, eſam atſwabinajuſchi muħſu lihđſſtrahđneekus no peenahkuma apmeklet ſwehtkuſ, kuroſ ſchurnaliſta perſonas neaiſſkaramiba naw peeteekoſchi nodroſchinata.“ — „Riſchſt. Weſtn.“ par inzidentu rakſta: „Wakarā ſwehtku riħkotaji ſtipri iſgahſās . . . Pee meelaſta ar kađu eeluhgtu weeſi bija leekſ inzidentſ, kaſ ari nedara godu ſwehtku komitejai.“

„Tallina Teatajas“ proteſts.

H. Aſara kgam Rigā. 3. t.! Iſſakam Zums ſawu dſitu lihđſjuhtibu atteezoteēs uſ negeħligo patwaribu, kađa pret Zums iſdarita latweeſchu dſeedaſchanas ſwehtkoſ un wiſſtingrakā kahtā noſodam ſcho latweeſchu dſeedaſchanas ſwehtku darbineeku meſchonigo uſweſchanos, kuri kaħwuſchi waku ſaweem rupeem inſtinkteem pret preſes preekſchſtahwja perſonu. Atſautrameēs uſ Baltiģas ſchurnaliſtu 2. kongreſa reſoluziju uſaiģinam wiſus periodikſos iſderumus iſteikt ſawu proteſtu pret warmahkeem.

„Tallina Teatajas“ redakzija:

Joh. Reinthals, P. Dlaf, S. Mändmeis, S. Katakſepp, A. Weiler, Ed. Hubel, A. Kampſ, Joh. Krubug.

Rewelē, 23. junijā 1910. g.

„Iſſkaidrojums H. Aſara leetā.

„Jaunās Deenas Lapas“ lihđſſtrahđneekſ H. Aſars ir laidis klajā proteſta rakſtu pret V. wiſpahrejo latweeſchu dſeedaſchanas ſwehtku komiteju un praſa no tās gandarijumu ſewim un wina representetai igauņu awiſei „Tallina Teataja“ par wina „apwainoſchanu“ pee goda meelaſta 20. junijā.

Gewehrojot to, ka Afara protestā rodama wefela rinda nepateefību, dseedaschanas fwehtku komiteja peespeesta dot fekofchu paskaidrojumu.

1) Afars apgalwo, ka tas eeradees us goda meelastu tā igānu awises „Tallina Teatajas“ eeluhgts preekstahwis.

Swehtku komitejai us to jaatbild, ka Afars, kā atklahs V. dseedaschanas fwehtku boikotetajs, pehlejs un nosahktajs naw tizis usajinats us fwehtkeem nedf personigi, nedf kā minetās awises preekstahwis. Tāpat „Tallina Teataja“ nawa nemaf dabujuse eeluhguma karti us fwehtkeem wispahrigi, nerunajot no goda meelasta. Ta peesawinajufes eeluhguma karti, kas bija issuhtita us Neweles awises „Teataja's“ wahrdu.

Afaram, kas bij fanehmis pilnwaru no „Tallina Teataja“, bet ne no „Teataja's“, bija peenahkums, atteiktees no „Tallina Teataja“ representeschanas, tadeht ka eeluhguma karte bija israhtita us „Teataja's“ redakzijas wahrdu, bet ne us „Tallina's Teataja's“ wahrdu. Deemsehhl, Afars naw ispidbijis scho katra godiga zilweka peenahkumu un ir nehmis dalibu fwehtku konzertā un goda meelastā, tihfchi dehwehdams sewi par eeluhgtu preekstahwi no tahdas awises, kas nemaf nebij eeluhgta us fwehtkeem.

Tā tad Afars wiltus zekā eetizis fwehtku rihkojumos.

It ihpafchi fwehtku meelastā peedalitees Afaram nebija it nekahdas teesibas, ja ari atstahstam, ka tas bijis igānu awises preekstahwis, tadeht ka wina preekstah stahditā kartē us „Teataja's“ redakzijas wahrdu, nebija eeluhguma us goda meelastu. Neluhkojotees us to, Afars peesehdees pee preses representantu galda, kur bij apsihmetās weetas wisam tam awischiu redakzijam, kas bija eeluhgts us goda meelastu.

Tā tad Afars nemaf newareja kluhditees.

2) Afars, apsinadamees it labi, ka fwehtku komiteja atklahs wina angfcham raksturoto, wiltigo eespeeschanos fwehtku meelastā ar nepareisu karti, ir luhkojis maldinat lastajus, apgalwodams, ka winsch tai paschā deenā (t. i. goda meelasta deenā) greepees meelasta leetā pee deschurjoschā komitejas lozekla Dsolina lga un dabujis no wina atbildi, „lai tikai eerodotees us meelastu un fehshas reserwetās goda weesu rindās“. Dsolina lgs us to kategoriski paskaidrojis fwehtku komitejai, ka winsch Afaru nemaf nepasihst un ka winsch Afaram nekad nawa bewis atkaujas fehstees pee meelasta, un nekad nebuhtu to darijis, ja Afars ari to buhtu luhdsis. Dsolina lgam gan peebildis awises „Netsch“ preekstahwis, kopā stahwedams ar kahdu winam nepasihstamu lungu, ka kahdai igānu awisei truhstot eeluhguma us goda meelastu. Us to Dsolina lungs paskaidrojis, lai interesetās awises representants par to leetu wehlat aprunajas eepreekstah meelasta ar fwehtku komitejas preekstahneeku waj wina weetneeku. Afars to nawa darijis un patwarigi sehdees klahst pee galda un meelojees.

3) Sihmejotees us A. „israidischanu“, fwehtku komitejai jaaisrahda us fekofchu. Kad fwehtku komitejas preekstahneekam tita peeprasits no kahrtibneeka Donnera lga, waj

A. ir dabujis eeluhgumu kā goda weefis, preekstahneeks tam paskaidroja, ka A. naw eeluhgts un Afars pat kā „Teatajas“ preekstahwis newar peedalitees pee goda meelasta, jo schi awise naw nemaf eeluhgta us to. Tā tad, ja Afars newar usrahdit pirktu galda karti, tas tuhlin israidams no fwehtku ehkas.

Dseedaschanas fwehtku komiteja noschehlo, ka kahrtibneeki naw tuhlin ispidbijuschi scho aisrahdijumu, jo tad nebuhtu notizis tas nepatihkamais inzidents, ka kahds students, fahfutis par fwehtku boikotetaja A. isajinoschu istureschanos pa meelasta laiku, bef fwehtku komitejas sinas us sawu roku ween, mehginaja neluhgto weefi isdshht tahdā kahrtā, kas nebija no fwehtku komitejas nedf paredsama, nedf wehlama.

Us angfcham fazito dibinadamās fwehtku komiteja newar neatstihst tiklab awises „Tallinas Teatajas“, kā ari S. Afara rihzibu, it ihpafchi wina eespeeschanos fwehtkos, par nepeeklahjigu un nosodamu.

V. Wisp. Latw. Dseedaschanas fwehtku komiteja.

„Tallinnas Teatajas“ paskaidrojums.

God. „Jaunās Deenas Lapas“ redakzijai! Padewigi luhdsam eewetot Zuhfu god. awise fekofschās rindinās: Par atbildi latw. dseedaschanas fwehtku komitejas pasnojumam, it kā wina buhtu eeluhgumu suhtijuse newis awisei „Tallina Teataja“, bet weentahrschi „Teatajai“, paskaidrojam, ka „Teataja“ ir apstahdinata jau 1905. gada beigās kamdeht isklaušas pawisam sawadi, ka winai wehl suhtits eeluhgums. Awisi „Tall. Teataja“ weentahrschibas deht scheit beeschi mehds fahut par „Teataja“, kamdeht ari wif pasta un telegrafa suhtijumi, kuri adrejeti us Neweli „Teatajai“, nahf muhsu rokās. Sanehmuschī eeluhgumu us „Teatajas“ wahrdu, mehds tamdeht ari newarejam ne azumirkli schaubitees, ka tas ir mums suhtits. Un ka pateesibā no muhsu pufes ari naw notikuse nekahda kluhdischanas, peerahda jau ari tas, ka muhsu preekstahwi peelaida ar scho eeluhgumu bef kahdām pretrunam wifos fwehtku konzertos un tikai pehz sinamā studenta skandala komiteja fahla mehginat leetu zitadi isgrofit.

Wifā zeenibā J. Reintals.

awises „Tallina Teataja“ redaktors.

Ar to, zeram, peetiks, lai zeen. lasitaji paschi waretu spreesst. Ar to „Tallinas Teatajas“ neeeluhgšanu tā tad ir tik pat, kā tad peem. igāni us saweem fwehtkeem buhtu eeluhguschī „Deenas Lapu“ un „Baltijas Wehstnefi“ un us fwehtkeem buhtu eeraduschees „Jaunās Deenas Lapas“ un „Dsimtenes Wehstnescha“ representanti. Wironus taf us dshwu zilweku fwehtkeem neweens neeeluhds, kā to fwehtku komiteja par wari grib buht isdarijuse. Ar to, ka „Tallinnas Teatajas“ wirseens buhtu kreisafs par „Teatajas“, kura tatschu aislegta, dseed. fwehtku komiteja taf ari newar apgalwot. Tadeht mehds nekluhdifimees, ja peenemfim, ka dseed. fwehtku komiteja kā goda weefi us fwehtkeem pateesibā wis naw eeluhguse „mironi“, bet Newelē wehl isnahkoscho awisi „Teataju“, kā to Neweles pasta eestahdes un ziti pareisi sapratuschī. Kad tas nu tā,

tad H. Afars kà „Teatajas“ representants bija svehtku komitejas eeluhgts goda weefis, pret kuru kà goda weefi tad ar' nahzàs isturetees. No goda kahrtibneeku studentu pufes lihdsi schim schat leetã deemschehl naw wehl nahzis neweens paskaidrojums, kà wini statas uf studenta Sandera

meschonigo istureschanos. Klusu zeeschana uf studentu kungeem waretu mest ehnu, it kà tee peekristu studenta Sandera meschonigam usbrukumam. Newaram eedomatees, ka ziti studentu kungi tam waretu peekrist. Paskaidrojums no studentu pufes tapeh3 te buhtu weetã.

Rigas Latweeschu Beedribas Sinibu Komisijas wasaras sapulzes.

III.

Mahjitajs A. Needra lasa „partizibas mahzibas pasneegschanu tautskolas.“ „Pee weenas muhsu skolotaju dalas pastahw domas, ka tizibas mahzibu pasneegschana kawẽ skolas darbibu un ka no winas buhtu peh3 eespehjas jaiswairas. Schahdi tizibas mahzibu pasneegschanas noleedseji peelihdsinami teem muhsu tehweem un tehwu tehweem, kuri atmenus no saweem tihromeem raka dobẽs, turedamees pee pahrliezibas: jo dsilat noraks, jo labat. Bet schee atmenu norazeji needomaja waj atmeneem tik tahda nosihme, ka tee trauzẽ tihrumu apstrahdashanu un sehklas eesehschanu un waj no scheem atmeneem newar ari tiltus zelt pahr upem, kur tapat newar pahri tilt? Waj newar schos atmenus isleetot preeksch zelu brugeschanas un tã winus padarit leetderigus? Ja, muhsu fentschi newareja eedomatees, ka reis par naudu pirks atpatat winu trauzetajus. A. Needra saka, ka winsch ar sawu preekschlasijumu taisni to atmesto atmenu weetã nu gribot norahdit uf to wahrdu pareijibu, kuri saka: ko esmu tijeis, tas ir mans un to ari saweem behrneem gribu dot.

Lai wispahrigi jautajumu noskaidrotu, jaapstata: pirmkahrt, kapeh3 zehlees ufflats, it kà tizibas mahziba esot leeki atmeni skolu gaitã un otrkahrt, waj semẽ eeraktee atmeni nebuhtu jarok no semes ahra?

Ufflats, ka tizibas mahziba tautskolu programã buhtu leeta, pee wezajeem skolotajeem naw, jo wisa winu isglihtiba bija dibinata uf ufflateem, kas saskaneja ar basnizu. Seminaros wezos skolotajus mahzija, ka wisa winu skolas darbiba zeeschi faisitã ar garigo ufflatu, ar tizibas mahzibu. Blakus wezajai fatnei ar laiku radãs jauna, kad skolotajeem sahka isdot diplomus zaur komisareem, kur prahija kreewu walodas prahjanu un ari zitus preekschmetus, tikai ne tizibas mahzibas. Komisijam nebija nekahdas eespehjas noskanot skolotaju isglihtibu, kã tas notita seminaros. Mums naw tahda likuma, kuresch noteiz, ka skolotajeem obligatoriski jaeksaminejas tizibas mahzibas; wini war eestahtees weetãs bes kahda pamatiga sajehguma par scho leetu. No grahmatam tizibas mahzibas pasneegschana newar eelaufitees, jo tanis par jebkahdu saskanu ufflatos naw nekas minets. Tagad rodãs jautajums: waj skolotaji apmeerinas ar to, ko dod wineem komisija, waj pehta tahlat? Runatajs ir pahrliezinats, ka dauds ir melletaju. Kas ir kreetns audsinatajs, tas nees garãm lihdsjekteem, ar kureem war audsinat.

Muhsu kreewu seminaros audseki teel audsinati uf sinibas pamata; winu isglihtiba dibinas uf kritikas, pahrbaudijumeem un pehtijumeem. Tã tas ir schimbrihscham wispahrigi wisa laiziga isglihtiba. Bet bes metodes, kura dibinas uf kritiku, ir ari zita metode.

Agraf bibeles un deewa wahrbi tika ufflatiti kã negrosams dokumentis. Schi metode, kur dots dokumentis, kuresch jaispehta un dsihwẽ japeemehro, ir weza un winas fatne mellejama renesansa laikos. Tais laikos tee, kas nebija meerã ar muhtu sinibu, greesãs atpatat pee wezeem raksteem, wezãs mahklas un sinibas, pehtija tos un mehginaja peemchrot dsihwẽ. Wini tã tad tureja senatnes dokumentus augstal par tagadejo sinaschanu. Schai metodei ir saws spehks, kuresch issarga no schaubam un maldischanas. Schis spehks tomehr pastahweja tik ilgi, kamehr winam blakus nebij radusẽs zita domaschanas kahrtiba. Kad ta radãs, tad zehlas jautajums, kã lai isturas pret bibeli un tizibu wispahreji. Tas ir grehts jautajums, kuras muhsu tautskolotaji nespehja pahri tilt. Kad wini nonah3 pee bibeles, tee dauds ko nesaprot, atrod weetas, kuras ir pretrunã pret to, ko wineem sneeguse wispahreja isglihtiba. Mums wajag saprast scho stahwolkli, wajag eedomatees to skolotaju psichologiju, no kuras prasa diwejadu metodi, diwejadu darbu. Tee no skolotajeem naw wehl tee sliktatee, kuri saka: es newaru tã mahzit, kã to prasa, es newaru stahwet ar weenu kahju weenã un ar otu otra laiwã. Tikai tas ir ihlis audsinatajs, kuresch pats par sewi ir wefela personiba, kuresch saka to, ko domã, tikai tahds war atstah3 uf saweem audsekteem wefelu eespaidu.

Ko nu lai dara tec skolotaji, kuri atrodãs schaubãs, kureem basniza leel strahdat peh3 zitas metodes, nekã pahrlieziba saka? Daschs no wineem atmet ar roku sawam darbam un mellẽ zitu nodarbochanos, daschs aiseet uf pilsehtu, kur naw jamah3a wiff preekschmeti un war iswairitees no nepatihkameem. Ziti atbalstas uf to, ka mah3a behrnus mechanisti, prasa lai tee prot labi nostaitit karkismu, bibeles stahstus un pantus, ka war rewidentu preekschã pastahwet. Un rewidenti nah3, behrni tetoschi nolasa eekalto un rewisijas panahfumi teel usdoti par labeem. Tã peewikas tizibas mahzibu rewidenti un ari skolotaji juht, ka peewihluschi behrnus; dauds laika ir patehrets, bet nekas paleekams naw. Ir ari tahdi skolotaji, kuri lubto schã waj tã no tizibas mahzibas stundam preeksch

behrneem kaut ko issmelt. Wini nem weenu un otru stahstu, is-
tulko tā, kā sinatne mahza, eepasihstina behrnus tizibas
mahzibu stundās reisē ar wehsturi un dabas sinatni, wes-
dami to wifu ahrejā sakarā. Tahdi fastopami ne tikai
starp skolotajeem, bet ari mahzitajeem. Schahdas metodes
peekopschana jaatsihst par nepareisu. Pehdigi, daschi sfo-
lotaji fleepenibā luhfo eepotet skolneekem tahdus zitus reli-
gifus jehdseenus, sawā sinā eepotē pat naidu pret religiju.
Scho skolotaju audsetni isaug eenihdedami tizibas mahzibu
un basnizu.

No teem, kuri meklē lihdselkus, ko tahlak darit tizibas
mahzibas pasneegschanas sinā, weena daka saka, ka tizibas
mahzibas pasneedsamas ahrpus programās. Schi kustiba
pasihstama ari ahrsemēs, daschās weetas dabujuse pat
litumu spehku un war panahkt ari sche. Tagad jaischfir,
waj schahds jauneewedums wehlams, waj ne, un ja ne,
ko tad lai dara skolotaji, kuri atrodas problemu nesinā.
Warbuht pilsehtā tizibas mahzibas pasneegschana ahrpus
skolas, no mahzitajeem, buhtu weeglat eespehjama, bet us
laukeem ne, jo tad behrnus nebuhs eespehjams skolās
audsinat un tas muhsu tautskolas pirmās usdewums. Tur
behrni mahzas trihs seemas, no wezakeem schfirti, tikai pa
swehtdeenam jeb wehl retat pahreedami pee wineem; schee
behrni paschā sawā usnehmigakā laikā atstahsti weenigi sfo-
lotaju sinā. Ja wineem mahzis tikai sinibas ween, kā tad
dariskim eespaidu us behrnu gribas spehku. Jo us to war
atstahst paleekamu eespaidu tikai ar audsinaschanu, jo tikai
tahdā zekā skolotajeem eespehjams behrnu dwehfeli rotās
dabut. Otrs lihdsellis ir — mahtes waloda. Ar tās
palihdsibu waram behrnus eepasihstinat ar tautas dseesmam
un literaturu, rahdit senus tikumus un eepotet moralisku
wehrtibu fajuhtu.

Behrneem pee audsinaschanas wajag dot tehslus, ar
kureem war eeschejo zilweku modulet. Ja tā gribam
behrnus audsinat, tad jajautā, kuresch ir tas tehls, no kura
waram wiswairat eeguht? Kam ir audsinataja dahwanas,
tas sapratis, ka naw augstaka tehla kā Jezus Kristus.
Winsch ir kā augstis sposchums, kā faulite, kura dod spurg-
tumu wifā dsihwē un padara weeglu pat nahwi. Ja gribam
behrneem Jezus Kristus tehlu leegt, kā tad lai behrnus
audsinam? Muhsu dsihwē ir gan schahdi tahdi waroni,
bet zil behrni gan war par tahdeem tapt, zil war pazeltees
lihds winau augstumam un setot winau preekschsihmei? Mas
pulzinsch buhs tahdu, bet to, kas sapratis Jezus Kristus
tehlu, to spehku un plaschumu, to muhschibas mihlestibas
dwehmu, kas ispluhst no schi tehla, to ir daudsi; nebuhs
gan neweena, us kura dwehfeli schis tehls nerunās skaidru
walodu.

Warbuht daudsi domās, — saka Meedra, — ka es
runaju sawa amata pehz. Tas tā naw: wajag tikai eepa-
sihtees ar Kristus tehlu, tad ari tee, kas sewi tura par
netizigeem, buhs apstulbinati no winau gaismas. Waj
zilweks tij dogmatiski, waj ne, — tas nekriht swarā:
spehks ir Kristus mahzibā, kuresch modinās tās labakās
juhčas, lihds zilwekam buhs jalota zeki schi spehta preekschā.
Mehs newaram tadeht no tautas skolam tizibas mahzibas

isspeest, jo bes Jezus Kristus istikt mehš newaram. Ta
skola, kura grib to darit, ta sewi aplaupa.

Kas atteezas us katikisma mahzischanu, tad te pirmā
kahrtā swarā kriht bauschti, kuras behrni ismahzas no
galwas, bes ka saprastu winau ihsto nosihmi. Bauschti pa-
teeffbā wairat wajadstigi skolotajeem, nekā skolas behrneem,
jo wini dod to pawedeenu, sinamu planu, kā war fastahdit
ihstu domu gahjeenu, lai eedwestu behrneem sajehtu par
tikumibas jehdseeneem. Te ir dots gataws materials, us
kura pamata war strahdat, bes ka buhtu jaseedo ilgs, weltigs
laiks jaunu domu gahjeena fastahdischanai.

Par Wezo deribu fewischti daudsi dsird runajam pee
tizibas mahzibu pasneedsjeem. Daudsi skolotaji saka, ka
wezajā deribā esot leetas, kuras nesakrihtot ar sinibu. Kā
lai mahzot behrneem, ka leetas stahw tā, kad mahzitee
wihri, profesori issakotees par winām pawisam zitadi.
Tahdeem, kas tā schaubas, runatajs jautā: waj wezajā
deribā ir tikai tahdas leetas, par kurām sinatne zitadi domā
jeb ari ir kahda attihstiba redsama? Wezā deriba masat
dod atteezibā us sinatni, bet wairat nodarbojas ar tizibas
leetam. Gan wina stahdama ne tik augstu, kā Jezus Kristus
mahziba, bet attihstibas gahjeens winā gaischi redsams. Jo
tahlak winā lasam, jo wairat raisas satures jo skaidraks
paleek, lihds nonahkam pee Jezus Kristus mahzibas. Mehš
runajam par attihstibu, par wehsturisku domaschanas kahr-
tibu. Kā mehš tahdā gadijumā waram sajit, ka neatfihstam
wezo deribu? Tur tatschu ir garigs spehks, us preekschu
eeschana no seklakā pee dsikakā. Tā tad lai waretu wisas
tikumistās un religistās leetas behrneem saprotamas darit,
tad tizibas mahzibu programā japeenem klahst ari wezā
deriba.

Weenigais, kas pee tagadejās mahzibas kahrtibas ne-
sasneeds sawu mehrti, ir bibeles perschas. Ir, sinams, no
winām daudsi, kuras atstahj dsiku eespaidu, bet winau jau
no bibeles stahsteem pasihstamas. Ja mehš bibeles perschas
isleetojam tikai tik tahtu, kā wirsrahtu tam, kas behrnā
attihstits jau eepreeksch, tad bibeles perschas ir sawā weetā.
Bet daudsi tautskolotaji un eeswehtamās mahzibas pa-
sneedsjei isleeto schis perschas zitā noluhkā, lai peerahditu
par pareisu sinamu dogmu. Tas bija weetā, kad wisas
dogmas dibinajam us dokumenteem. Kolihds sahklam us-
swehrt, ka dokumentariska metode nes itkā plaisu skolā,
bibeles perschas jaatsihst weenigi tik tai noluhkā, ka winau
sinamu religisku juhtu, pahrlceezinati itkā eespeesch atminā.
Kad turesimees pee schi redses stahwokka, tad daudsi
tahdas perschas, par kurām sakam, ka bes tām newaram
istikt, atkritis nost.

Ishumā sanemot sawus domu gahjeenus, runatajs
saka: Ja gribam behrnus audsinat un ne tikai mahzit,
tad newaram istikt bes bibeles stahsteem, katikisma un
daudsiām bibeles perscham. Tee atmeni, kuras esam no-
metuschki pee malas, buhs jalasa kopā, lai brugetu zeku us
garigu atsinu. Bet daudsi warbuht teiks, ka wifs jau nu
buhtu labi, bet tikai newar to bibeles un katikisma mah-
zibu isjust, un wifs tas ir pret pahrlceezibu. Tahdi lai
dod atbildi, preeksch kam wini grib sawas sinaschanas is-

leetot; audſinaſchanai waj ne. Ja audſinaſchanai, tad pee latra ſtaħſta un pantina ſtaħdams jautajums, kaħdu eeſpaidu uſ tikumibu, religiju, juħtam ſinamais ſtaħſts jeb pantinſch atſtaħs. Kolihdſ apſtatam bibeli no ſchis puſes, tad teef weenalbſigs jautajums par dabas ſinatni un weħſturi, jo ĵaur tam negribam audſinat. Ja ta ſtatiffmees uſ tizibas mahzibu, tad weegla un ĵauka taps ſkolotajeem winu paſneegſchana, un beħrneem winu eemahzifchanas.

Pee debatem peeteizās wairati. **S i n i b u** Romiſſjas preeſchneeks **J. Kalnina** lgs gahdaja tomeħr par to, ka „laika truħtuma“ un zitu „n o t e s“ eemeſlu deħt — oponet newareja.

Gribeja runat gimnaſtjas ſkolotajs **E. Pulpe**. Pateiza winſch diwus, triħs wahrduſ. Kalnina lgs klaħt pee ſwahrku ſtubra un rauj to no runataju tribines noſt. Kaudſiſchu **Reinis**, **Matihſs**, **Teodors Seiferts**, ſtudentſ **Sanders**, **Kreizbergs**, **Savinu Karlis** — **Müllers** u. z. (**Weinberga** un **Groſſwalda** kuņģus **Sinibu Romiſſjā** ne-redſejām), tikuſchi ween ſaħl fiſt ar kaħjam un rotam. Trokſnis leekſ. Miſmiruſchi kuņģi tikai to weenu, ka: **n o l e g t s** bija klattſhot no preeſchneeka ĵau paſchā ſa-pultſchu ſaħtumā.

Ir tomeħr privileģijas.

Gimnaſtjas ſkolotajs **E. Pulpe** lgs iħſu proteſtu pret ſapulſtchu waditaju iſteiz „**Dſimtenes Weħſtneſi**“, lai-kaſtā, kura redatĵijā ſtraħdā ari **S i n i b u** Romiſſjas preeſchneeks **Kalnina** kuņģus pats.

Pulpe kuņģus rakſta „**Dſimtenes Weħſtneſi**“ „**b a l f i s i j p u b l i k a s**“:

„**Loti** zeenits redatora lgs!

Greeschos pee Ĵums ar luhgumu, nodot ſekofchās rindas atklaħtibai. **Sinibu Romiſſjas** ſehdē, 17. ĵunijā, mahzitaĵs **Needras** lgs ſawā preeſchnefumā par tizibas mahzibu paſneegſchana muħſu tautſkolās, ſtarp zitu iſſaĵija domas, ka ſchi paſneegſchana pamatojama uſ ĵauno un weĵo deribu un ari katkiſmu. Buħdams domās, ka tizibas mahzibas ſtundu kodols meħleĵams morales paſneegſchana, es pee-teizos pee wahrda, lai apraħditu, ka pamatot mahzibas uſ bibeli un katkiſmu ĵau tadeħt ween ir ĵreħti, ka tur atro-

namas koti daudſ leetas, kuras no modernā ĵilweka redſes ſtaħwokka, par kaħdeem tatschu ĵaattſiħt muħſu ſkolotaji, nekahdeĵabi naw peenemams par pareiſu. Peħz neleela eewada es ſawu argumentaĵiju ſaħku apmeħram ar ſchaħdu teikumu:

„neſtatotees uſ to, ka tās mahzibas, kuras ſludinaja **Kristus**, ĵau paſtaħweĵa preeſch winā, ka **Kristus** tikai winas ſakopoĵa un kristaliſeĵa; neſtatotees uſ to, ka ir religijas . . .“

Taħtat es netiku, jo ſapulzes wadonis man leedſa wahrdu, ſaĵidams, ka es nerunaĵot uſ tematu. Lai gan ſawu teikumu netiku beidſis, tā ka bija ĵreħti ſpreest, waj runaju uſ tematu waj ne; lai gan tiku aiſtraħdijis, ka ari teikuma ſaħkums atteeĵas uſ leetu, jo **Needras** lgs ĵainās deribas waĵadſibu motiweĵa taiſni ar **Kristus** mahzibas augſtummu, un es ſawā teikumā tikai aiſtraħdiju uſ ſchās mahzibas ſaħnem, tad tomeħr waditaja lgs pa otram laħgam leedſa man wahrdu, eemeſlus neudodams. **Schaħda** rihziba peerahda wiſpirms pilnigu objektiwitates truħtumu pee ſapulzes wadonā, truħtumu, kureſch jo ſe-wiſchi uſtriħt pee **S i n i b u** Romiſſjas reprezentanta; bet winā peerahda ari, ka ir jautajumi, kuri **S. K.** ſehdēs waħ tikt apſtatiti tikai tad, ja runataĵs domā pilnigi tāpat, ka ſapulzes wadonis. No manis leetotais teikums nebuħt neiſſata kaut ko paradokſalu, nepeerahditu; winā iſteiktās domas atronamas gandriħs latrā ĵaunakā darbā par **Kristus** dſiħwi un mahzibu; ſchis domas atſihtas par pareiſām un peenemtas no koti leelas lutertizigu mahzitaĵu dalas, tadeħt ſapulzes wadonā iſtureſchanās paleek neiſprotama.

Greesdamees pee atklaħtibās ar proteſtu par wadonā rihzibu, es ĵeru, ka ari **Sinibu Romiſſja** nems noteiktu ſtaħwollki wahrda leegſchanas jautajumā: waj nu gribēs ſawu noſaukumu „**Sinibu Romiſſja**“ attaiſnot, ſchāi gadi-ĵumā wināi buħs ſaweem reprezentanteem ĵaeedweſch wairaf zeenibas pret zitu domam, waj ari winā gribēs buħt par ſinamu aprindu ideologu, ſchāi gadiĵumā meħs ſinaħm, ka wahrds „**Sinibu**“ peekahrts Romiſſjai tikai greſnuma deħt.

Ar zeeniſchanu **E. Pulpe**.

Rigā, 18. ĵunijā 1910.

Strahdneeku likumi un to attihſtiba **Wakar-Eiropas** walſtis.

Adwofata **J. Baſoſcha**.

V.

Strahdneeku obligatorikſas eemakſas ir noteiktas uſ 3 ſantimeem deenā, pee kam gadā reħkinatas 300 darba deenas, tā ka ſtraħdneeka gada makſa iſtaiſa 9 frankus (ap 3 rbf.). **Schi** ſuma makſajama 45 gadus no weetas tā ſtraħdneekam tā ari darba deweĵam par katru ſtraħd-neeku. Aprēħkinatſ, ka gada laikā no ſchaħdam eemakſam cenahſ 250 milj. fr., bet peħz 80 gadeem, atreħkinot iſ-makſajamās penſijas, buħs ſakraħĵees 13 milj. fr. leekſ kapitalſ. **Schi** nauda eemakſajama walſtis renteĵā, kura

iſmaksā penſijas, pee kam walſtis peemakſā pee latras penſijas tik ĵit waĵadſigs, lai ta ſaſneegtu ſinamu minimumu — 365 fr. gadā (ap 130 rbf.), leelata nekā **Wahzija**. Penſijas makſimums newar buħt leelats par 414 fr. (ap 150 rbf.). **Pirmā** pahreĵas laiknetā walſtij buħs ĵamakſā ap 108 milj. fr. gadā, peħz tam 95 milj. fr. **Saprotams**, ka, ja ſtraħdneekſ labpraħtigi makſā wairaf, tad penſijas makſimums naw aprobeſchots. Naw tomeħr ſagaĩdamſ, ka labpraħtigas eemakſas no ſtraħdneekem buħs leelas, jo ſtraħdneeki labaf eepirſks weħrtspapirus, neta gaidis uſ

leelakas penfijas pehž 65. dšihwibas gada, žif leela wezuma winšch warbuht i nefasneegs. Pateefbā ſchim penfiju likumam pawifam žifs noluhšs: peespeeft pee eetaupifchanaš tahduš ſtrahdneekuš, tuxi ta neprot darit, kadehš, neflatoteeš uš to, ka daudfi no teem ir ſtrahdajušchi un pelnijušchi wišu dšihweš muhſchu, wezuma neſpehka tomehr ſpeefti ubagot. Beigāš japeeſihmē, ka ari ſweſchi ſtrahdneeki, ja tee dšihwo Franžijā, bauda tahdaš pat teeſibas, ka frantſchu ſtrahdneeki.

Belgijā ſtrahdneeku likumi eewefti koti wehlu (galwenee — 1899. g.). Sehni no 12—16 g. un ſtrahdneezes, jaunakaš par 21 g., nedrihšft ſtrahdat ilgał par 12 ſtundam deenā. Wezakaš ſtrahdneezes war ari nakti ſtrahdat.

Italijā aiſfardſibas likumi atteežas tikai uš nepeeauguſcheem ſtrahdneekem un behrneem. Aiſleegts ſtrahdat fabrikāš jaunakeem par 9 gadeem (žitāš walſtiš — 12 g.); ſem 12 g. — tikai 8 ſtundaš deenā, naktiš — pawifam ne; no 12—15 g. — tikai deenā 12 ſtundaš. Paſtahw fabriku inſpežija.

Skandinawijaš walſtiš: Danijā, Sweedrijā un Norwegijā eewefta fabriku inſpežija.

Aiſfardſibas likumi atteežas galwenā kahrtā uš nepeeauguſcheem. Danijā aiſleegts fabrikāš ſtrahdat jaunakeem par 10 g., Sweedrijā — 12 g. Seewetem un behrneem noleegts ſtrahdat naktiš.

Kreewijā ruhpneeziba ſahta attihſtiteeš tikai Petera Leelā laika. Meluhſojoteeš uš to, ka 1725. g. Kreewijā bija tikai 2000 fabriku, 100 gadu laika fabriku ſkaitš peeauga uš 5000 ar 250,000 ſtrahdneeku.

Galwenā leelruhpneezibaš attihſtiba apſihmejama 19. gadu ſimtena otrā pušē. Ap 1851 g. fabriku bija pahri par 9000 ar 460,000 ſtrahdneeku un 160 milj. rublu raſchojumu wehrtibaš, bet 1880. g. pehž ofizjala pahrfłata Eiropas Kreewijā, neeekaitot Poliju un Somiju, bija wairak par 26,000 fabriku un ſawodu (pawifam pahri par 32,000) ar 900,000 ſtrahdneeku un 1½ miljarda rubtu leelu raſchojumu wehrtibu.

Tagad ſchiš ſkaitš beš ſchaubam ſtipri leelakš.

Strahdneeku ſtahwołliš Kreewijaš fabrikāš un ruhpneezibaš eeſtahdēš bija behdigš. Darba laikš. pehž prof. Zanſchula nowehrojumeem, 11—12 ſtundaš deenā, daſchāš fabrikāš — 12—13 ſt., 13—14, 14—15, pat 16—18 ſt. deenā, maſchu fabrikāš — beš atpuhtaš. Pehdejāš gandrihš puše ſtrahdneeku — maſgadigi, no kureem daudfi ſem 10 g., pat 3 g. weži (!) Pehž kaħda fabrikanta wahrdeem pirmš Leeldeenam wiſaš maſchu fabriku ſtrahdneezes paleekt tił wahjaš, ka tiłko turoteeš kaħjāš (leelā gawenił top ſparigi ſtrahdatš).

Kreewu fabriku paſinejš G. Dementjewš ſawā graħmatā „Фабрика, что она дает населению и что берет у него“, 1893. g. (Fabrika, ko ta dođ eedſihwotajeem un ko nem no teem) rakſta: „Kreewijā (Maſkawaš gubernā) ſtrahdneekš ſtrahdā fabrikā žaurmeħrā 74 ſtundaš nedekā, Anglijā — 56 ſt. Pee mums widejš darba deenaš garums — 13 ſt., Anglijā — 10 ſt. Anglijā daudžāš ruhpneezibaš noſarēš darba deenaš garums preeſch ſeewetem un

maſgadigeem daudš maſakš par mineto: 50—45—40, beš tam Anglijā maſgadigo darbā peenemta tā ſaužamā pušſtrahdneeku ſiſtema (half jeb short timers), kur ſtrahdā tikai 28—28½ ſt. nedekā Kreewijā 1886. g. maſgadejee ſtrahdaja nedekā 48 ſt., bet par peeauguſcheem naw nekaš teiktš (kā agrak peeminejām, tad Kreewijā peeauguſcho darba deena nolikta uš 11½—12 ſt.).

Seemel-Amerikaš Saweenotāš Walſtiš nedekāš darba laikš žaurmeħrā 60 ſt., deenā — 10 ſt.

Ari žiti darba apſtaħki muhſu fabrikāš bijuſchi nelabwehligaki, nekā aħrſemēš. Kaut gan Kreewija ſlawena ar „praſdnikeem“, tomehr fabrikaš ſtrahdneeku dšihwē to iſnahk maſak, nekā Anglijā; peem., Maſkawaš fabriku ſtrahdneeki gada ſwehti ap 27 deenam, Anglijā — 32 deenaš, pee tam daudš ſtingraki, nekā pee mums.

Algaš iſmaſkaſchanā daudš nekahrtibu un neehrtibu. Strahdneekuš beeſchi ſodija ar leelām ſoda naudam par neezigeem pahrfahpumeem, par dſeedaſchānu fabrikā pehž plſt. ½10 wakarā, par to, ka ſtrahdneekš panehmiš fabrikā lihdiſi tehju un žufuru.

Wiſa ſodu nauda palika fabrikantu riħžibā. Beš tam tapa praktiſeta leelā meħrā algaš iſmaſka prežem (truck ſiſtem).

Pee žif behdigeem rezultateem nowed ſchahda algaš iſmaſka, redſamš no kaħda ſtrahdneeka gada budſcheta: nopelnitš 155 rbf. 75 kap., iſnemitš fabrikaš bodē preſchu par 163 rbf. 83 kap. Tā tad ſtrahdneekš, noſtrahdajiš weſelu gadu, nedabū ne graſcha naudaš, bet wehł paleel fabrikantam parādā 11 rbf. 8 kap.

Kreewijā pirmaiš fabriku likumš iſnahža 1866. g. par fabriku ſkolam.

Pirmaiš likumš par maſgadejeem un ſeewetem ſtrahdneezem iſnahža 1. julijā 1882. gadā, ſpehka nahža 4. julijā 1884. g.

Pehž ſcha likuma fabrikāš un ſawodos nedrihšft peenemt jaunakuš par 12 gadeem. No 12—15 g. wežuš nedrihšft darbinat ilgał par 8 ſtundam deenā un par 4 ſt. no weetas, ka ari naktiš un ſwehtdeenāš. Beš tam behrneem jaapmeklē ſkola ne maſak par 3 ſtundam deenā jeb 18 ſt. nedekā, ja tee agrak naw beiguſchi ſkolu.

Lai kontroletu ſcho noteikumumu iſpildiſchānu, eeweda fabriku inſpežiju. Tā tad fabrikaš inſpektoreem ſaħtumā peedereja uſraudſiba tikai par behrneem. Inſpektoreem nebija padotaš ne krona fabrikaš ne ſawodi, ne privatiš kałnrahtuweš.

1886. gadā apwidos ar ihpaſchi attihſtitu ruhpneezibu eeweda ſewiſchtuš noteikumumu par fabriku inſpežiju. Uſraudſibu par fabrikam nodewa weetejo gubernu walſchu pahrfinā, kurām palihdſeja gubernāš fabriku leetu komiſijaš, fabriku inſpektori un polizija.

1894. un 1899. g. fabriku inſpežiju reformeja. Pehž pirmā likuma fabriku inſpežija padota teeſchi tirdſneezibaš un manuſakturaš (tagad ruhpneezibaš) departamentam un ſaſtahw no wezakeem un weenkahrtſcheem fabriku inſpektoreem.

Pehž 1899. g. likuma pahrraudſiba par fabrikam un kałnrahtuwem tapa ſaweenola un katrā gubernā waj ap

gabalā nodibināja gubernas vaj apgabala fabriku un kalnrūpniecības padomes. Par preekschsehdetaju tanis ir gubernators, par lozefkeem — wizegubernators, apgabalteefas profurors, gubernas schandarmerijas preekschneeks, wezakais waj ari weenkahršchais fabriku inspektors, kalna inscheneers, 4 lozefki no fabrikantu un kalnrūpneeku puses. Schām padomem teešiba isdot obligatoriskus noteikumus, peemehrojotees weetejeem apstabileem, preeksch galwenās fabriku un kalnrūpniecības padomes noteikumu papildināšanas un attihstīšanas.

Suhdšības par gubernas un apgabalu fabriku padomem eefneedsamas galwenai fabriku un kalnrūpniecības waldei. Fabrikas inspektoru usdewums usraudsit, ka fabrikās taptu ispilditi mineto eestahschu preekschkraksti.

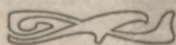
Pehz 1899. g. likuma eewesti ari apgabalu inspektori, kuru usdewums pahraudsit fabrikas inspektoru darbību un kraht šinas rūpniecības statistikā.

Wisaugstata eestahde, kura pahrsin fabrikas, ir galwenā fabriku un kalnrūpniecības pahrwalde jeb padome. Ta fastahw no daschadu ministriju, kā finantschu, eeschsleetu, preekschstahweem, apgabalu inspektoreem un rūpneeku

preekschstahweem. Ta isdod instrukcijas pastahwošcho fabriku likumu papildināšanai, atzet gubernas un apgabalu fabriku padomju pretlikumigos lehmumus, isdod wispahrejos noteikumus par strahdneeku dšhwības, weselības un titumības apšardšību.

1890. g. isnahza jauns likums par behrneem un pusangeem, pehz kura 12—15 g. wezeem atkauts strahdat i 6 stundas no weetas, ja tas nepezeeschams sinamā darbā, bet tikai tā, lai wirsdarba laiks nebuhtu garaks par 6 stundam.

Pusaugi no 15—17 g. un feeweetes newar strahdat no plst. 9 watarā lihds plst. 5 rihā kokwilnas, linu, wilnas, audeksu un daschās zitās fabrikās, pee kam finantschu ministrs ar eeschsleetu ministra peekrišchanu war attezinat scho likumu ari uš zitām rūpniecības robescham. Minetās personas war strahdat minetās fabrikās tikai fewiškos gadījumos ar fabriku eestahdes waj gubernatora atkauju. Rūpniecības eestahdes ar 18 stundu garu nepahrtrauktu darba deenu masgadigi war strahdat divām mainam 9 st. deenā, bet ne ilgat par 4½ st. no weetas.

Gesta Berlings.

Selmas Lagerlöf romans.

(Turpinājums.)

Schis azumirkliis aishsina kapteini Lenartu pasaulē pee laudim. Bitadi winsch buhtu laikam dewees uš mahjam un parahdijis feewai sawu ihsto waigu, bet no schi azumirkla winsch tizeja, ka Deeram wina ir wajadšigs un winsch kluwa par Deewa suhtni, kusch nahf palihdset nabageem. Leelas bija behdas un posts tanī laikā un dauds nelaimu, kuras wareja nogreest ar gudribu un labu gribu drošchal, nekā to buhtu spehjuschi selts un wara.

Rahdu deenu kapteins Lenarts nonahza pee Gurlitas kalna nabadsigajeem eedšhwotajeem, kuri zeeta dšiku nabašību. Teem truhla pat kartupeku un iskaltušcho tihrumu tee newareja apseht tadeht, ka nebija sehklas.

Tad kapteins Lenarts eesehdās masā laiwinā un nobrauja pahri eseram pee Sintrama un luhdja to, dot winam sehllu un kartupekus. Sintrams usnehma winu laipni: winsch aishweda to pee saweem leelajeem, pilnajeem apzirkneem, rahdija dšikus pagrabus ar pehrnā gada kartupekeem un lika tam peepildit no tureenes wifus maisus, zif ween winsch bija panehmis lihds.

Bet pastatijees masajā laiwinā, Sintrams šajija, ka ta buhšhot par masu tik leelam wesumam un esot jaisdomā zitadi. Šaunais wihrs lika fanest maisus kahdā no sawām leelajām laiwinām un pawehleja sawam kalpam, stiprajam Wenšam, pahrzelt tos pahri uš Gurlitu. Kapteinam Lenartam sawā masajā laiwinā bija jausnem tikai astoni maisi.

Stiprais Wenšs tomehr paairē winam garam, jo tas ir leels laiwineeks un breesmigi stiprs. Un kapteins Lenarts sehšch, kufu airedams, sawā laiwinā uš škastā esera un domā par maso sehklas graudinu brihnishko likteni: tagad tee tiks nomesti šausajā, melnajā, kā pelnu pilnajā semē, stary atmeneem un zelmeem, bet tomehr tee augs, dšihš semē šaknites un augschup ašnus! . . . Winsch domā par mihtstajeem, gaischšalajeem steebreem, kā tee pahrklašs semē, un domās nolēzās un glauda tos mihlinadamees ar roku. Un tad winsch domā par to, kā paees rudens un seema pahr scheem masulischeem, kuri tik wehlu usdihguschu un tomehr tiks tik spirgti un drošchi, kad atnahks pawafars un teem buhs jashht augt wišā nopeetnibā . . . Un te wezā kara wihra širds eelihšfmojās, domajot par stingrajeem šalmeem, kuri tik šlaiki un wairaf olekschu gari pazel gaisā rogainās wahrpas, kuras lehnām wehdinās sawus wehdeklischus, seedu puteklischu pazelšees is trauzineem augstu lihds koku galotnem un pehz tam, dšihwās bailēs un zihnā, lehnām peepildisees wahrpas ar šaldeem, mihtsteem graudeem . . . Un tad — tad iskaptš nostanēs, zeete selta steebri kritis, — jautris šprigutis pahr teem buhs pahri gahjis, un dširnu atmeni buhs graudus pahrwehtuschu miltos un milti iszepti par maissi — zif dauds isšalkuma tad netiks remdets žaur scheem sehklas graudineem, turus winsch wed tagad sawā masajā laiwinā! . . .

Sintrama kalps aptureja pee Gurlitas semneeku stekeem

un ap lainu sapulzejās leeli bari issalkuschu kauschu. Tad kalps greefās pee teem un teiza, ko wina kungs tam bija pawehlejis:

„Sche Sintrama kungs suhta jums labibu un eesalu, jo winsch esot dsirdejis, ka jums peetruhjis brandwihna.“

Te laudis kluwa itkā traki. Wini metās zits laiwā, zits uhdeni, lai tittu katrs pee sawa maiša. Bet tas nekahdā sinā nesaftaneja ar kapteina Lenarta noluhkeem un wehleschanos.

Winsch patlaban peebrauza pee krašta un tapa dusmigs par semneeku nekistro pahresteigschanos. Winsch bija webis teem kartupekus par baribu un rudsus sehklai, par eesalu pat needomadamees.

Winsch ussauza teem, lai apstahjas, bet winam neklauffja.

„Tad lai jums schee rudsi paleel par smiltim un kartupeki par akmeneem juhfu negauschās rihlēs!“ winsch isfauzās, jo bija toti saruhktinats, ka tee tit meschonigi israusta wina atwesto mantu.

Schini azumirklī islikās, ka pateesi kapteins Lenarts buhtu isdarijis brihnumu. Diwām seewetem ap weenu maišu plehschotees, tas pahrpilhsa un winas nedabuja neta wairaf, kā smiltis. Kalpeem, kas neta kartupeku maišus, tee parahdijās tit smagi, itkā buhtu pilditi ar akmeneem.

Wifs bija tikai akmene un smiltis, — neta wairaf, kā tikai akmene un smiltis. Laudis fastinga klufās schausmās par Deewa wihru, kurš bija parahdijees winu widū. Kapteins Lenarts pats stahweja brihdi kā mehms no pahrssteiguma. Bet stiprais Menš smehjās.

„Brauz tu us mahjam, Menš!“ fazija kapteins Lenarts, „eekams wehl laudis naw apkehruschees, ka maišos nekad nekās zits naw bijis, kā akmene un smiltis; zitadi es baidos, ka wini pasitis tew lainu zauru un nogremdēs eserā.“

„Es nebihstos,“ atbildeja kalps.

„Bet tomehr labaf brauz mahjup,“ fazija kapteins Lenarts tit noteikti, ka winsch tam pallauffja.

Un tad winsch isstahstija laudim, ka Sintrams ir winus peekrahpis; bet lai nu bija kā buhdams, tee tomehr negribeja tizet zitadi, kā tikai, ka sche ir notizis brihnumis. Baumas par to drihs ween isgahja pa malu malam un, tā ka weentahrscha zilweta prahts arween labpraht weras us brihnischkā pufi, tad eesafnojās tiziba, ka kapteins Lenarts warot darit brihnumus. Zaur to winsch eeguwa pee semneekeem leelu waru un wini nesauza to zitadi, kā par Deewa suhtni.

W e z ā s d s e e f m a s.

Marianna Sinkler sehdeja kahdā klufā pehzpusdeenā augusta beigās, sawā istabā, kahrtodama sawas wehstules un zitus papirus.

Winai apkahrt bija sakrautas leelas ahdas zeta fomas un dselši kaltas lastites un lahmites. Apgehrbi bija isklasti us fosam un krehfleem; istabā bija fanests ari wifs, kas atradās behninos un flapjos, tihnēs un wahzeles. Spihdeja sihds un linu audekli, rotas leetas un pehrles

— wifs bija iskrauts un isswaidits, jo wifs bija jaimelle, ka neweens papirinsch nepalittu neredsets.

Marianna taisijās dotees garā zekojumā un nesinaja wehl ihsti, waj pehz tam kahdreis wehl atgreesisees mahjā. Wina atradās us dsihwes zeta juhtim un tadeht sabedsinaja daudsus no wezajeem papireem, wehstulem un deenas grahmatam.

Un te winas rokā triht fainits wezu dsesmu. Tee ir fenu tautas dsesmu noraksti, kurus mahte bija dsedajufe winai preekschā, kad wina wehl masa bijuse. Wina atraisija malinu, ar kuru tās apseetas un eesahka lasit.

Brihdi lassjuse, wina sahpiigi smaidija. Brihnischfigu gudribu fludinaja schis wezās dsesmas:

Netizi laimei,

Netizi laimes sihmēm,

Netizi rosem,

Netizi mihligeem seedeem.“

„Netizi smeekleem,“ winas teiza. „Nedsi, flaiskā Walborgas jaunawa brauz farkanā, seltos isgresnotā kareetē un tomehr wina ir tit sehriga, itkā paweeem un riteneem buhtu jaet fatreezot pahr winas laimi.“

„Netizi dejai,“ winas teiza. „Dauds kahju slihdb pahr waskos glubinato grihdu, kamehr firds ir smaga kā swins. Saundā Kristine tezeja dejā jautri un preezigi, kamehr winas jauniba bija apdejota.“

„Netizi jokeem,“ winas teiza. „Daschs eet ar jofu pilnu muti sehst aif galda un tomehr labpraht mirtu, zit winsch behdigis. Luht, kur sehsh flaiskā Adeline un leet few pagatawot dewinos gabalos Friedenborgas herzoga firde, stipri pahrliezinata, ka schis stats spehs winu stiprinat, ka tai peetittu spehta, darit few galu.“

At, wezās dsesmas! Kam lai tiz? Waj asaram un sahpem?

Neti nopushchās lihgsma firds; bet beeshi smejas behdigas luhpas. Wezās dsesmas tiz asaram un nopuhtam un behdam un behdu sihmēm. Tikai behdas ir pateefais un pastahwigais, kam apakschā, sem tekoscham smiltim, stahw nekustinami klinschu pamati. Tit behdam war tizet un behdu bahlajām sihmēm.

Bet preeks naw nekās zits, kā behdas, kuras zenschas peewilt. Pasaulē wispahrigi naw neta wairaf, kā tikai behdas. —

„At, juhš, neepreezinamās,“ saka Marianna. „Zit sekla isnahk juhfu gudriba pret dsihwes pilnibu!“

Wina peeeet pee loga un paluhkojas dahrsā, kur pastagajas tās wezaki. Wini staiğā pa paschajeem zelineem us preekschu un atpafat un sarunajās par wisu, kas gadās teem preeksch azim, — par sahli, kas aug laukā, par putneem apaksch debess.

„Paluhk,“ saka Marianna; „kalab mana firde tā pufi aif behdam, kaut gan ta wehl nekad agraf naw bijuse tit laimiga kā taisni tagad?“ Un peepeshi tai eekriht prahtā, ka galu galā tatschu wifs atkarajas tikai no zilweta pascha, ka preeks un behdas faskan tikai ar pascha redseschanas un ustwerschanas weidu. Un wina waizā pate few, waj tās ir bijuschas behdas, waj tee naw bijuschē preeki, ko wina

Wafara — Paula Thumana.

pagahjusčā gadā peedšihwojuse un iszeetuse, — un pate nesinaja uš to atbildet.

Grubtas deenas wina bija pahrdšihwojuse. Winaš dwehsele bija bijuse flima; wina bija dšili nospeesta sawā pašemojumā pee semes. So atgreesusēs mahjās, wina bija pate few fajjuse: „Es gribu wisu kaunu, ko man tehws darijis, atkal aismirst,” bet firds runaja zitadi. „Winsch mani ir lihds nahwei šahpinajis,” ta teiza, „winsch atrahwa mani no mana mihtakā, eedšina mani ismifumā, šidams manu mahti. Es negribu winam neka kauna, bet man no wina ir bail,” — tā firds bija teituse, un wina manija, ka winai ir japeespeeschas, lai tikai palistu meerigi sehshot, ja tehws sehdaš winai lihdsās. Wina fajuta wisleelako kahri, aishengt no ta. Wina luhstoja šanemtes, runaja ar to parasti un ušturejās gandrihs bes isnehmuma wina šabeedribā. Un fewi sawalbit wina spehja, bet zeeta pee tam neiffakami. Weidsot nonahza tik tahtu, ka wifs pee wina tai fajehla reebjumu: wina stiprā, rupjā balšs, smagee foli, leelās rotas, wifs wina spehzigais milšcha šahws . . . Wina newehleja tam neka kauna, negribeja tam kaitet, bet newareja tuwotees, bes kam fajustu šchaušmas un reebjumu.

Apšpeestā firds tagad winai atreebās. „Tu neattahwi man mihtet,” ta teiza, „bet es tomehr esmu tawa waldneeze un tu wehl nonahstē tik tahtu, ka šahstē mani cenihbet.” —

Seraduse nowehrot wifu, kas winaš dwehsele notita, wina koti labi manija, ka šchis reebjums ar katru deenu auga leelaks. Lihds ar to winai likās, itkā ta buhtu šaistita uš muhšchu šche pee sawām mahjam, un nahza pee flehdseena, ka wislabaki buhtu, ja tiktū laudis; bet pehz sawas šlimibas wina uš to newareja nelahdi šaduhšchinatees. Bet waj te wina jel kad waretu atrast tam wisam dšeedinajumu? Ne, wina kkuhtu tikai arween nelaimigaka un nelaimigaka un kahdu deen winaš pašchawaldišchanās buhtu beigta un winai buhtu jaišteiz tehvam azis wifs, atklahsti, japarahda tam wifs sawas firds ruhgtums — un tad isjeltoš tikai naidš un nelaimie.

Tā aistejeja pawafars un wafaras pirmā puse. Julijā wina šaderinajās ar Adrianu, — lai tiktū pate pee sawa nama.

Barons Adrians bij kahdu deen preefch pusdeenas negaidot eejahjis pagalmā uš trahšchna širga, husaru mundeeram šaulē wisufojot un špihgufojot tā dšihwudrabam, nemas jau nerunajot par pašcha jahjeja špirgto seju un starojošchām azim. Melchiors Sinllers pats bij isgahjis uš balkona winu šanemt. Marianna bij sehdejuse pee loga un schuwufe. Wina bij redsejuse baronu eejahjam un dširdeja katru wahrdū, ko winsch runaja ar tās tehwu.

„Labriht, šaules šaiga bruneneeks!” šauza tam preti muischas ihpašchneeks. „Tu jau eš smalks kā welns! Waj nu uš prezibas ehreška waj?”

„Ja, krusstehw, tu eš trahpijis naglai pašchu pakauš!” atšauzās šchis šmeedamees.

„Waj tad few kauna wairs nemas naw, puika? Ar ko tad tu sawu seewu domā ušturet!”

„Man neka naw, krusstehw! Buhtu man wehl kas, tad es gan wehl peefargatos, lihst laulibas juhgā.”

„Ko tu murgu, šaules šaiga bruneneek! Adu mundeeri — to tu wehl eš pratis pagahdat!”

„Uš kredita, krusstehw, uš kredita!”

„Un širgs, uš kura tu sehdi, dalkais junfur, — tās weens pats ir wehrts weselu tšchupu selta. Kur tad tew tās zehlās?”

„Paleenets, krusstehw!”

Te leelais muischas ihpašchneeks newareja wairs atturetees. „Deews lai tewi šwehti, manu sehni,” winsch teiza. „Es redsu, ka tew pateestē wajaga seewas ar labu puhru. Ja wari Mariannu dabut, — nem ar’.”

Ar to bij winu starpā wifs bijis nodarits, eekams wehl barons nokahpis no širga. Bet Melchiors Sinllers gan šinaja, — un wehl koti labi, ko darija — barons Adrians nebij semē metams jauneklīs.

Tad prezineeks bij dewees pee Mariannas un klahjis bes kaweschanaš sawu peedahwajumu wakā.

„Ai, Marianna, mihtā Marianna, es ar tawu tehwu jau isrunajos. Es tik dikti wehletos tewi par sawu seewu! Saki, waj tu ari gribetu mani, Marianna!”

Winaš klahtbuhtne bij iswikinajuse tam pateestbu: wina tehws, wezais barons, bij atkal kahwees peewiltees un nopirzis wairak tufschu dšelsraktuwju Šauru muhšchu wezais barons bij pirzis raktuwes un wifas bij israhdijšchās tufschas, — bes isnehmuma. Un nu mahte štaigaja noruhpejuseš, pats bij eestidšis parados . . . Un winsch nahza luhgt pehz Mariannas rotas, lai zaur to isglahbtu tehwa muischu un sawu husara mundeeri. Winsch dšihwoja winpus esera, Šjerrei gandrihs taisni preti un wina pašina to koti labi, jo bija ar to kopā isaugufe un spehlejusēs.

„Tu pateestē waretu prezetees ar mani Marianna,” winsch teiza. „Ta tak ir tihrā posta dšihwe, kahdu es tagad dšihwoju. Man jajahj ar leeneteem širgeem un pat sawus škrodera rehkinus newaru wairs šamalkat. Šgi kas tā newar eet. Man buhs jaatšahj pulks un tad es eetreekschu few lodi peerē.”

„Bet, Adrian! Kas tad no mums lai isnahj par pahri? Wehs tak neefam eemihlejuschees weens otrā ne par naga melnuminu.”

„Ja, kas uš mihleštibu atteezas, — uš tahdeem neekem es nekatos. Man patihj jahj, teefa, ar labeem širgeem un eet uš medibam; bet es neesmu nelahds kawaleeks, — es šrahdašchu. Kaut man buhtu tikai tikdaudš naudas, ka es waretu šahst waldit tehwa muischu un šagahdat mahtei bešruhpiigas wezuma deenas, tad ari es buhtu jau apmeerinats. Es eetu sehj un art, jo es mihtu darbu.”

Un tad winsch bij paštatijeas ar sawām labšredigajām azim Mariannā un ta redseja, ka winsch runā taisnibu un ka uš winu wareja palaištees.

Un wina šaderinajās ar to — wispirms, lai tiktū projam no mahjas; bet, otkahrt, ari tadehš, ka winai barons arween bij deesgan labi patizees.

Bet nekad wina nespehtu aismirst mehnescha, kas fe-
toja pehz tam, nekad ta augusta wakara, kad notika ofi-
ciela faderinaschanas, — wisa scha breefmiga ahrprah-
tibas laika.

Barons Adrians bij sahjis palikt ar katru deenu klusaks
un melankoliskaks. Winsch deesgan beeschi apmekleja
Bjerna — daschdeen pat diwas reisas, — bet wina ne-
wareja nenomanit, zif winsch saihdhis un druhms. Ar
ziteem fastapdamees winsch wareja wehl jokot, bet winas
klastbuhne kluwa pilnigi nezeeschams, — klus un gat-
laizigs. Wina saprata, kalab tas ta: nebij tomehr tif
weegli, ka winsch to eedomajees, apnemt nesmuku seewu.
Neweens nesinaja labak ka wina pate, zif wina bij ne-
glihta. Wina gan bija dewuse tam nojaust, ka nebuht
neilgosees pehz wina glahsteem, waj mihlas swehra-
steem; bet tomehr preeksch wina bija mozofchi eedomatees
winu ka sawu seewu. Un ar katru deenu kluwa kaunak.
Kalab winsch sewi ta mozija? Kalab winsch kawejas
faderinaschanos atsauft? Wina bija tam dewuse mah-
jeenus, kuras wareja deesgan flaidri saprast. Wina
pate newareja neka darit — tehws bij winai reis
zeeschi atbildejis, ka wina laba flawa faderinaschanas
lauka nekahdu niķu wairs nezeetifshot.

Tad winu bija peepefschi pahrnehmis reebjums
pret abeem un katra iseja, pa turu tift no scho
kungu robescham lauka, bija parahdijuses laba
deesgan, lai ar' ta buhtu kahda buhdama.

Un tad — tikai pahris deenas pehz leelajeem
faderinaschanas swehtkeem — luhsums bija klast,
peepefsch un brihnifschigs.

* * *

Uf zelina, taisni pascha Bjernes trepju preekscha
atradas eefuhnojis atmens, kufsch pastahwigi reeba
un maifija gahjeem un brauzejeem. Rati gahjas
apfahrt, sirgi un zilweki klupa, kalpones ar peena
kipscheem isscheldereja peenu, — bet atmens
tomehr tika atstahis turpat, tadeht ka tas jau tif
ilgus gabus tur gulejis. Winsch tur atradees jau
Melchiora Sinklera wezaku laika, jau sen, eekams
wehl Bjerne nebijuse nemas uszelta. Un ari
Melchiors newareja saprast, kalab lai winam
buhtu janogahda tas pee malas.

Bet kahda no augusta pehdejām deenam gabijas, ka
diwas kalpones, nesdamas leelu stangi peena, pee
atmena pahlupa un stipri sadausijas, par ko wif
muischas laudis noflairas uf atmeni bes gala.
Bija patlaban brokastlaks. Melchiors gan
bija aishahjis paslaigatees, bet ta ka laudis
wif bija sehta, tad Gustawas kundse pate
peelika diwas kalpus, atmeni israkt. Tee
panehma lahptas un swihras, rata un zehla,
un pehdeji ari iszehla firmo meera trau-
zelli ka kurmi is alas. Tad tas tika aishah-
dats aif nama gala un nomests sehtas
kaktā, kas, blatus japeemin, isdewas
tikai feschu zilweku spehteem.

Tikko atmens bija projam, te muischas
ihpafschneeks nahja pagalmā un ar pirmo
azu usmeteenu pamanija, kas notizis.
Winsch par to loti sapihka. Tas nemas
wairs neefot wina pagalmis; kas to
eedroschinajees darit? Un Gustawas
kundse to pawehlejuse?! Scheem
meiteescheem gan neefot ne drufzinas
firds asote? Waj tad wina seewa
nemas nejehgufe, ka winam schis
atmens mihfsch?

Un tad winsch dewas pats atmenam
klast, pazehla to klehpi, isnesa no
sehtas stuhra pagalmā uu eemeta
atpakal wezaja bedre. Bet atmens
bija tahds, ka feschcheem peetika
to nest. — Schis darbs wifa
Wermija tika wehl ilgi stahstits
un apbrihnots.

Schlihbais tornis Pija.

Un Marianna, winam ar atmeni pahr pagalmu
ejot, bija stahwejuse ehdamistaba pee loga
un wisam sekojuse. Nekad wehl winsch
nebija islizees tai tif breefmigs, ka schaf
brihdi. Un tas bija winas kungs, — schis
breesmonis ar neaproschoto spehtu!
Besprahstigs, eedomigs pawehletajs,
kufsch nekad neeweeroja neka zita, ka
ween sawu wehleschanos! —

Wini bija pee brokastim un Marianna
stahweja ar galda nasi rotā pee galda.
Newikus wina to pazehla.

Gustawas kundse sakehra to pee elfona.

„Marianna!“

„Kas tew ir, maht?“

„Marianna, tu nupat isskatijees tik breefmiga. Man tifa gluschi bail.“

Marianna winu ilgi usluhoja. Ta bija masa, saknubuse seewina ar firmeem mateem un neskaitamam frunzinam, lai gan winai bija tikko peezeesmit gadu. Wina miheleja wihru la ustizigs funs, neewehtrojot ne fiteenu, ne lamu. Bija gandrihs weenmehr preeziga un tomehr atstahja feh-rigu eespaidu. Wina lihdsinajās wehtras dausitam lokam juhrmalas kahpās — nekad tai nebija bijis meera aug-fchanai. Wina bija paraduse staigat pa lihkeem tazineem, meloja, kad wajadseja un beefshi, lai issfargatos no pah-

jau isturas la ahrprahhtigs. Par to lai es winu zeenu, par to lai godaju? Winsch naw ne labs, ne schezstirdigs. Es sinu, ka winsch ir stiprs — winsch war kaut kuru deenu muhs abas nofst, war ismest muhs, kad patihlas, no mahjas. — Bet waj par to jau winsch man jamihle?“

Bet te peepeeshi Gustawas kundse kluwa la pahrweht-tuses. Usreij winā bija radees i spehls, i drosme un katrs wahrs staneja noteikti un stingri.

„Peefargees, Marianna; man gandrihs leefas, tehwar bija taifniba, ka winsch seemu tewi aishfina no durwim. Tu redsefi, ka tu dabuft par scho wehl zeest sawu sodu. Tew jamahzas pazeestees, bes kam eenihdetu, Marianna, pazeest, bes kam atreebtos.“

„At, mahte, es esmu tik nelaimiga!“

Schinī azumirkli nahza luhsums. Winas isdsirda preekschnamā smagu kriteenu.

Nekad winas nedabuja sinat, waj Melchior's Sinklers bija stahwejis us trepem un no-klauffjees pa atwehrtu ehdamistabas logu, to Marianna teiza, jeb waj pehlschnais gih-bonis bija usnahzis tikai la nulejās mustulu pahrpublishchanās felas. Isnahkfuschām laukā, tās atrada winu bes samanas. Nekad winas naw usdrihstejuschās winam pehz schi eemesla praft. Winsch pats ari par to nelad naw lizis kaut to manit . . . Marianna ne-ufdroshinajās ne eedomat lihds galaw domu, ka tā winai waretu buht peenahjees bes paschas gribas isdarit sawu atreebschanos. Geraugot tehwu gutam bes samanas us tam pascham trepem, kur wina bija eefahfufe to eenihdet, peepeeshi pasuda pehdejais ruh-tums pret to is winas firds.

Winsch drihs atkal nahza pee atmanās un, kad bija pahris deenu meerigi isturejees, kluwa atkal tas pats wezais — un tomehr gluschi zits.

Marianna redseja wezatus staigajam rotu rokā pa dahrsu, to tee nu darija iddeenās. Winsch nelad wairs negahja weens un nelad nebrauza no mahjas projam. Ja eeradās kahds weefis, winsch kluwa par to druhns, tāpat la par wisu, kas to atschkithra us briedi no feewas. Peepeeshi winsch bija palizis

wezs. Winsch wairs newareja fanemtees ne wehstules norakstīt. Tas bija jadara wina seewai. Ne majala neezina winsch wairs neishkithra us sawu rotu, bet ween-mehr praftja padomu winai un lika darit wisu tā, la wina gribeja. Un weenmehr bija tikai laipns un mihtlgs. Winsch pats juta, la bija pahrwehrtrees un zif laimiga par to bija wina seewa. „Tagad winai labā deena,“ winsch teiza reis us Mariannu un rahdija pee tam us Gustawas kundsi:

„At, mihtkais Melchior!“ ta issauzās: „tu fini, ka es dauds karstal wehletos, kaut tu atkal kluhtu wesels!“

Un pateesi wina to wehlejās no firds. Tas bija winas

Bajauls zelotajs Hanslians ar sawu stuti.

metumeem, islitās dumjaka nekā bija. No galwas lihds kahjam wina bija sawa wihra rotu darbs.

„Waj tu koti fehrotos, maht, ja tehws mirtu?“ pra-ftja Marianna.

„Marianna, tu wehl weenmehr dusmojees us tehwu, wehl weenmehr! Kalab tad newaretu wis atkal kluht labi, fewischki tagad, kad tew atkal ir zits bruhhgans?“

„At, mahte, es tur neta newaru lihdsset. Ko es waru darit, ka man no wina bail! Waj tad tu ari nesini, kahds winsch ir? Kā lai es waretu winu mihtot? Ahtrs, rupjisch, tewi nomozijis, tā ka tu preekschlaitus efi palikufe weza . . . Kalab lai winsch ir mums par fungu? Winsch

leelafais preeks — stahlit par stipro muischas ihpaschneeku, kahds winsch bijis sawas spehta deenas. Leelidamas wina stahstija, ka winsch warejis isturet muhschigas dshiras un dferfchanu labaf, nekã jeb kurfch no Etebi kawaleereem; ka winsch spehjis noslehgt lihgumus un nopelnit dauds naudas, taifni tad, kad wina domajufe, ka winsch sawã reibumã un trakumã isputinaschot wifu mantu un muischu. Bet Marianna tomehr sinaja, ka, nekatotees uf wifam schelabam, tagad wina bija laimiga. Buht sawam wihram wifs — ta bij preefsch winas tahda laime, ka ar to winai pilnigi peetika. Wini abi isskatijas wezi un fagrausti bes laika. Mariannai likas, ka tagad wina war gaischi paredset wifu winu nahkofscho dshwi, — ka winsch kfuhs arween wezaks un wahjaks, ka weens treekas gadijeens pehz otra padaris to arween besspehzigaku un ka wina kustesees tam apfahrt, to kofpdama, kamehr beidsot nahwe winus atschfirs weenu no otra . . . Schis beigas jau gan wareja wehl buht koti tahlu; Gustawas kundse wareja wehl gadeem preezatees par sawu laimi. — Un, Marianna domaja, ta tam ari wajaga ta buht, jo — tikdauds tatschu dshwe wehl bij wezajai kundsei paradã! —

Ari ar winu paschu sahka wehrstees uf labo puß. Tas nebij wairs nekahds besjeribas ismifums, kas speeda winu prezetees, lai atrastu few zitu, jaunu, pawehletaju; winas flimã frds bij atradufe meeru. Genaidis un mihlestiba bija tajã isploffjuschees, bet wina wairs nedomaja par mofam, to wina zaur teem iszeetufe. Winai bij jaatsihst, ka ta ir kfuwufe pateefaka, leelaka un bagatata, nekã fenaf. Kalab wehletees, lai pagahjuschais palittu par nenotikuschu? —

Warbuht wifas zeeschanas weda tikai uf labu? Warbuht wifs wehl wareja attihstitees tikai par laimi?

Wina bij nahkufe pee atsinas, ka par labu ir jaußkata wifs tas, kas war pazelt garu uf augstakas zilwezibas pakahpes. Wezajam dseefmam nebij taifniba. Behdas nebij weenigais, kas wareja buht pastahwigs. Tagad winai gribejãs aiseet un atrast weetu, tur ta waretu buht deriga. Buhtu tehws bijis wehl tahds ka agraf, winsch nefad nebuhtu atkahwis winas faderinaschanos atfaukt, — tagad turpreti Gustawas kundse bij wifu ar mihtu roku wedufe kahrtiba: Marianna bij dabujufe pat atkauju, issneegt baronam Adrianam winam nepeezeeschamo naudü . . .

(Turpmat wehl.)

Jahnis.

Behdu luga peejos zehleenos ar preefschspehli Hermana Sudermana. Dulkojis J. Laimneeks.

Personas.

Erodus Antipas, Galilejas waldneeks.
 Erodeja.
 Salome, winas meita.
 Witeelijã, Sirijas legats.
 Marzeis, wina pawadonis.
 Merofis, retors, }
 GabaInus, fireets, } pee tehnina Erodus galma.
 Jabads, lewits, }
 Jahnis, dehwets Kristitajs.
 Jofafats, }
 Matifs, } wina mahzefti.
 Amarja, }
 Manafus.
 Zaele, Jofafata seewa.
 Diwi winu behrni.
 Hadidja, kalpone pili.
 Mirjama, }
 Abija, } Salomes beedrenes.
 Maecha, }
 Mesulemeta, ubadse.
 Amafajs, }
 Jorabs, } wariseji.
 Eliakims, }
 Pasurs, } Jerusalemes pilsoni.
 Sachmonijs, }
 Simanis, galilejs.
 Pirmais galilejs.
 Dtrã galilejs.
 Melmenuehrrdigais.
 Pirmais preesteris.
 Dtrã preesteris.

Kahds Jerusalemes pilsonis.
 Romeeschu kara wihru wirneeks.
 Pirmais }
 Dtrã } romeeschu kara wihri.
 Trefchais }
 Pils preefschneeks.
 Jeetuma usraungs.

Wihreefschi un seeweetes no Jerusalemes. Swehtzetotaji. Romeeschu kara wihri. Sulaini un kalpones pili.

Noteel 29. gadã p. Kr. p.

Darbibas weeta: Preefschspehli klijnschu tuknefis Jerusalemes tuwumã. Pirmã, otrã un trefchã zehleena Jerusaleme, zeturiã un peetta zehleena kahda pilsehta Galilejã.

□ □ □

Preefschspehle.

Klintains apwidus Jerusalemes tuwumã . . . Naktis . . . Mehnefis spihd druhmi zaur saplofiteem mahkoneem . . . Tahlumã pee apwahrschana redjams gaischums no leelã dedsinamo upuru altara.

Pirmais ffats.

(Dibenã no labãs uf kreiso eet garam tumfschi stahwi pulzineem.)

Hadidja un Mirjama (uf preefschu nahdamas).

Mirjama. Hadidja, man bailes.

Hadidja. Nahz!

Mirjama. Man bailes. Waj tu neredsi tur ehnas fshidam? Winu kahjas neaisteek klinti, un winu meesa ir ka naktis wehja dwehfsma.

Hadidja. Zit tu aufchiga! Tu bihstees no teem, kuras postis padara par tawas zeeschanas beedreem. Tawas behdas dsen winus schurpu, tawas zeribas wada winus augschâ.

Mirjama. Tad tee ari eet pee wina?

Hadidja. Pee wina trauzas wiff . . . Waj ir Israeli jel weena gaisma, kura nespibdetu no wina galwas? Waj isslahpuscheem ir jel weena lahste, kas nepiletu no wina rokas? Sche schat klinschu postaschâ burbulo faldee awoti, un no schi dsika klusuma dsimuse wina bals.

Mirjama. Bet man bailes no wina . . . Kapeh; winsch dsihwo tufnescha schaufmâs? Kapeh; winsch muht no preezigajeem un iswairas no behduteem?

Hadidja. Preezigajeem winsch naw wajadsigs, un behduki fina atrast zelu pee wina.

Mirjama. Waj redsi to uguns sposchumu, Hadidja, tur, tur Jerusaleme atrodas? Romeetis dedsina muhsu namus, un mehš esam sche.

Hadidja. Ko? Tu nepasibsti to leelo altari, us kura preesteri deenu un nakti upurè muhsu sweedru desmito?

Mirjama (istruchufes, brihnodamees). Waj winsch grib, lai ari leelais altaris kristu?

Hadidja. To nesinu. Bet to winsch grib, tas ta buhs labi . . . Nau, kas tur nahf?

Dtrais flats.

Gepreekfchejâs. Diwi wihreeschi (wa pufei nes, pa pufei weft) melmenusehrdsigo, (tursch waid).
Wehlat Manafus.

Pirmais wihreetis. Klau, seeweetes, waj nefat fastapuschas leelo rabiju, kuru wini dehwe par Kristitaju?

Hadidja. Mehš meklejam Kristitaju tapat kâ juhs.

Melmenusehrdsigais (waidedams). Leekat mani semè. Es gribu mirt.

Pirmais wihreetis. Scho melmenusehrdsigo mehš esam usnesuschu augschâ us sawam rokam — muhsu rokas noguruschas, bet sche naw ta, us kuru mehš zeram.

Melmenusehrdsigais (waidedams). Es gribu mirt.

Manafus bals (no labas pufes — kledsot). Jahni! Jahni!

Manafus (ustreen us statuw). Jahni! Kur tu est, Jahni! Es tewi sauzu sawas behdas. Apschelojees! Parahdees man, Jahni.

Mirjama (us kreiso pusi rahbidama). Redsi, tur nahf bars kauschu. Rahds tam eet pa preekschu.

Hadidja. Pallances — jo tas winsch ir!

Treschais flats.

Gepreekfchejee. Jahnis. Alf wina bars wihreeschu un seeweeschu, to starpâ Amarja.

Jahnis. Kam nelaimè tik leela, ka wina waimanas wairs naw waldamas, un wina firdehsti wairs neprot kluset?

Manafus (wina preekschâ zelos mesdamees). Rabi, leelais rabi! Ja tu est tas, kura wahrdu daudsina Jerusaleme us eelam, tad palihdji man, isglahbi mani, palihdji man.

Jahnis. Zelees augschâ un runâ . . .

Manafus. Es esmu Manafus, Jeruela dehs, un mans tehws bija wahisch un neredfigs, un es dsihwoju ar wina pee Gibeonas zela weenmehr teloscho awotu turwâ. Un pee manis nahza wihri, tee fazija: Tas Kungs, muhsu Deews grib, lai tu romeetim wairs nedotu mefluš. Un es nedewu romeetim mefluš. Te nu kara wihri man ufbruka un nodedsinaja man namu, un leesmâs dabuja galu mana jaunâ seewina, mans behrns un mans tehws — tas bija aiks. Un tagad es esmu gluschi weens. Palihdji man, rabi, palihdji!

Jahnis. Waj es esmu kungs par dsihwibu un nahwi, lai es waretu atdsihwinat tew tehwu un behrnu un seewu? Waj es tawu namu waru uszelt no pelneem? Ko tu no manis gribi?

Manafus. Tad lai nolahdeti tee, kas man . . .

Jahnis. Bagaidi! Bahr mums jau deesgan lahstu nahkuschu. Israels ar teem apkrauts kâ rudens ar gataweem wihna kekareem . . . Ko tu schelojees? Statees us preekschu un ne atpatat . . . Un ja tu nespehji apturet sawas waimanas, bahs spruhsti sobu starpâ, jo buht buhs tikai klusai luhgschanai un ilgam un gaidam — bes dwašchas.

Manafus. Ko tas man lihdsetu, rabi? Redsi, es esmu gluschi weens pats.

Jahnis. Ko tu jaimo? Waj tad winsch naw pee tewis.

Manafus. Rabi, faki: kas tad?

Amarja. Klaufatees! Winsch wehl naw dsirdejis wehsti par to, kuram buhs nahft.

Daudsi no kauschu bara. Waj neefi dsirdejis no ta, kam buhs nahft?

Jahnis. Waj nesini, ka tad tuhlin buhs lihgsmba pee Israela behrneem, kahu drehbes un zimbalu stanas? Waj nesini, ka tad wairs nebuhs zeeschanu pee Israela behrneem? Talab noslauki putas no luhpam un schkihstees.

Wifi. Schkihstees!

Manafus. Wairs nebuhs zeeschanu? . . . Neeenas zeeschanas wairs? Rabi, faki, waj es drihtstu palist pee tewis?

Jahnis. Beebedrojees tur pee scheem un mahjees klusu zeest.

Manafus (stostidamees). Rabi! (Attahjas).

Jahnis. Es neredsu Josafata juhsu starpâ, ari Matifa naw sche. Kas sin par wineem?

Amarja. Rabi, neweens winus naw fastapis.

Jahnis. Kas tur gar semi loschnâ un waid?

Melmenusehrdsigais. Kungs, es esmu nabaga melmenusehrdsigis un zeeschu leelas mokas. Ja tu man nelihdseft, es mirstu.

Jahnis. Tagad tu gribi mirt, tagad, kur winsch jau turvu, tas, kuresch atveeglinas tawas sahpes un lees elji tawas wahtis? Es tew safu, tu gawiledams pateiktees Deewam tam Rungam par latru stundu sawu sahpu, tik lihds tu azis buhst pazehlis us wina, us kuru muhsu dwehseles jerè un us kuru mehš. gaidam pee zeta us austrumeem, nomoda buhdami un pazeesdamees. Talab paneft septinfahrtigas mokas un nefurni turpmat wairs.

Meimenufhehdsigais. Rabi, tu est darijis pee manis leelas leetas. Es nejuhtu wairs neka — es — (Winsch grib isjeltees, bet sakimst atkal. Pawadoni wed wina us dibena pusi; winsch elpo weeglati un smejas pee sewis.)

Murminafchana kauschu bara. Redsat, kahds brihnumš. Winsch dara brihnumus.

Kahds. Pateest, laiks peepildits. Elija ir augšchamzehlees no mironeem. Leelais praweetis ir augšchamzehlees no mironeem.

Zits kahds. Ne, ne Elija. Ne kahds no praweescheem! . . . Waj tad juhs neredsat, juhs alee? Winsch pats ir tas, kuram buhs nahst! Winsch pats ir tas apsolitais. Metatees zelos wina preekschā. Pee-luhdsat!

Wisi (metas wina preekschā zelos).

Jahnis. Kahds flinneels drudst nowahrdis, israhpas us eelu un apstatijas pehz ahrsta . . . Un ja winam gahja garam ubags waj uhdens nesejs kalps, winsch metas ta preekschā zelos un kleebsa: Slawets tu est, tu leelais ahrstis! Paldees, ka tu est nahjis. — Un ta winsch darijas lihds wakaram, un behrni sobojas par wina. (Laudis pazetas lehnām) Ko es jums waru dot, es ubags? Un tas uhdens, ar ko es juhs kristu, ir nabaga uhdens us atgreeschanos no grehkeem. Bet kas pehz manis nahst, tas juhs kristis ar swehtu Garu un uguni. Un es nesemu zeenigs noleektees un atraist winam turpu sitnas. Tik mas es esmu wina preekschā.

Daschi. Rabi, sati, kad tas nahst, par kuru tu runa?

Ziti. Kas tas tahds ir, rabi? Est schehligš. Stiprini muhsu dwehseles! Stahsti mums par wina!

Jahnis. Tad noschschatees ap mani un noklausatees jau beeschi pasludinata wehst — juhs neapmeerinamee! (Laudis noschschas semè).

Marjama. Hadidja, ko winsch mums pasludinās?

Hadidja. Klusu!

Mirjama. Lauj man peekertees tew pee rolas, Hadidja!

Jahnis. Tas bija pee Jardanas. Un es tos kristiju, klausdamš ta Runga wahrdam. Un daudš kauschu bija ap mani, un tee man tizeja, bet mana dwehsele mojjas schaubas. Te no augstas klints nolahpa jaunellis — weentulis. Un wist laudis atlahpas . . . Un kad es sawas azis us wina pazehlu, es tuhlin sinaju: tas winsch ir, — jo muhschibas sposchums isplatijas ap wina . . . Un winsch runaja ar mani un prastja, lai es wina kristitu ta kuru latru grehzeeku; bet es drebedams atwairijos un

fajju: man wjadsetu no tewis tapt kristitam, un tu nahz pee manis? Bet winsch atbildeja: Lai nu ta ir; jo ta mums peeklahjas wisa taisnibu peepildit. Tad es noleezos un isplidiju wina prahtu . . . Un tiklihdj winsch no manas dreboschās rolas bija kristits, winsch tuhdat islahpa no uhdens — un redsi! — peepeschi debestis atwehras pahr wina, un es redseju Deewa Garu ka baltu balodi nolaischamees un us wina nahkam. Un redsi! balst no debestim fajja: Schis ir mans mihtais Dehls, pee ka man labs prahts . . . Tad es nometos us sawu waigu un peeluhdsu wina. Un mana dwehsele wairs neballojas.

Kahds (pehz bristina klusuma). Un kur winsch palika — tas, kuram ta Runga sposchums bija tik schehligš?

Wisi. Ja, kur winsch palika? Waj tu wina nepataweji?

Jahnis. Ko juhs man usmahzatees? Winsch nahst un eet, un neweens wina netura. Kas to lai saka, waj winsch schat brihdi nesehsh sche pee mums?

Wisi (kastatas istruktuschees un ita weens otru wajadami).

Amarja. Rabi, mehš wist esam nabaga amatneeki no Jerusalemes, un itweens pasihst tos pahrejos.

Kahds (us Mirjamu norahdidams.) Wihreeschus gan — bet sche ir kahda seeweete, to es wehl nekad neesmu redsejis.

Hadidja. Ta ir Mirjama, kalpone pili, tapat ka es.

Jahnis. Leelat wina meerā!

Zits kahds. Bet ja tas, par kuru tu runa, dshwo muhsu starpā, tad winam wajaga buht wahrda un ari tehwa wahrdā winam jafauzas.

Wisi. Ja, wina wahrdū! wina wahrdū!

Jahnis. Wahrdū juhs gribat sinat? . . . waj juhs dsirdat wehju tur starp klintim? Ustklafatees jel, ko winsch runa, eelam winsch no jums aischaujas projam! Ta ir ar wahrdū: drihs sche, drihs tur tas aischaujas man gar ausim garam. Un es gaidu baschās un luhgschanās, gribedams wina atkal dsirdet. Lapehz es jums safu: neprafat no manis wairaf, lai tas man gluschī neisgaisu, ka tas noteel ar sapni, gailim dseedot.

Amarja. Bet weenu leetu dod mums ka zeta rahditaju: No kureenes tas nahza — tas — tas —

Jahnis. No Galilejas puhta tas wehshch, kuresch man to atnesa.

Wisi. No Galilejas?!

Kahds. Galilejeem, scheem siwu kibatajeem, teem lai buhtu mekast — teem? —

Zits kahds. Pee mums us Judeju lai winsch nahst! Us preekschu — eestim wina meklet.

Wisi. Eestim wina meklet — meklet!

Jahnis. Juhs domajat, ka winsch nahst jums pretim, jums, kas juhs esat noschchlojami sawa uspuhtiba un nemeerā? . . . Kas juhs tahdi esat, ka juhs pasaules gaitu gribat pahrgroft, lai ari tikai par mata platumu?

Bet kad wina pļaujai buhs peenahzīs ihstais laiks, wīnsch parahdisees juhsu preekschā pehz pašcha gribas, sposchs kà debesu draudsišas pulka ķehnīnsch! Un wīnam papreekschu tee tšchetri ķerubi — brunotos sirgos — ar leesmainām ķerpem — lai pļautu un samīhtu . . . Kas grehtos rasnīgi usaudsīs, tas buhs nopļauts, un kas sažetas pret wīnu, tas buhs samīhts. Zalab, juhs Israēta wīhri, israwejat tās nesahles, kuras kaitīgas juhsu dsihwei, lai juhs neeetu bojā ar juhsu samaitatajeem un lai juhs netīktu noslauzīti no semes wirsus kopā ar teem, kuri juhs sa-gahna — tai bīhdi, kad wīnsch tuwofees, wīnsch, ķuršch ap sawu galwu nes septīnkrahšu warawīhšni — wīnsch, ķuram buhs nahkt — ķuram w a j a g a nahkt — (domās nogrimstot) nahkt w a j a g a.

K a h d s. Rabi, mehš esam no grehkeem atgreesufchees, mehš peeluhdsam Deewu deenu un nakti, un muhsu meefas jau gandrihs īskalst aīs gaweschanas . . . Sati, ko mehš wehl waram darīt?

Zeturtais skats.

Cepreekschejee. Sosafats. Matifs.

S a h n i s. Sosafat, waj tu nahz gan? Un tu, Matif?

S o s a f a t s. Meistar, nerahj muhs, ka mehš esam kawejufchees. Mehš stahwejam pee Erobus pils, kura žitadi ir tumscha un tufschā, un redsejam sarkanās swezēs aīšbedsinatas un stabus ar pukem apwīhtus. Jauns negods nahkt pahr Israēli, jauns grehta fods tam buhs jānes, ja tu nepalihdseš, rabi.

S a h n i s. Runā!

S o s a f a t s. Ne Erobus nahza no Galilejas uš pašā-swehtkeem, kà īfgabus. Wīnu sgaīda tikai riht. Žits weefis eeradās. Wīlipam, Erobus brahlim, īsmufese feewa un kopā ar to Salome, Wīlipa meita. Weefis pīli ir — Erodeja, un riht buhschot kahsas.

S a h n i s. Erodam un wīna meefgā brahta feewai?

S o s a f a t s. Tu to sati, rabi.

S a h n i s. Nē, es tew saku. Kas tew to stahstījis, ta mute bija bestaunīga un ta dwehsele meloja.

A m a r j a. Peedod, rabi, bet bija tatschu kalpones no pils sचे. — Buhtu jadamā — ka —

S a h n i s. Hadidja, tewi es pašīhtu, runā.

H a d i d j a. Rabi, man ir neezīga wekta. Es tikai sinu, ko man besdarba laudis pastahsta. Bet sचे ir Mirjama, ta īfredseta jaunajai Salomei kà beedrene, tikko wīna wakar eeradās. Mirjama wīnu nu aplalpo. Tai proff.

S a h n i s. Mirjama! . . . Kapehz tu nerunā?

H a d i d j a. Rabi, wīna wehl nekad naw runajuse ar swešcheem wīhreescheem.

M i r j a m a (stostīdamās, kusi). Meistar — tas ir teesa — ko sचेis wīhrs saka — un — (kustiba).

S a h n i s. Runā tahstai!

M i r j a m a. Un pehz kahsam — pirmajā pašā-swehtku deenā Erodeja grib eet swehtajā deewnamā lihds feeweeschu pagalmam — jaunajam wīhram aīs rokas — lai rahditos laudim.

S a h n i s. Lai laudīs wīnu nomehtatu ar akmeneem? Bet ko es tur runaju? . . . Žif toti wīni preekeem pee-eetami, sचेe preesteri, žif bahbīski wīni lokās pīšschos romeeschu preekschā, — to wīni neusdrošīnāsees! Wara wahrīti aīšwehsees aīšns grehta daritaju preekschā, un augstais preesteris īsteeps rokas, wīnus nolahdedams.

H a d i d j a. Mirjama, runā.

S a h n i s. Ko tu mums wehl sažīst, Mirjama?

M i r j a m a. Meistar, pašchu laiku staīgā wehstneschi stary Erodeju un deewnamu — te uš weenu, te uš otru puš. Augstā kundse prafa, lai augstais preesteris nahktu wīneem pretim lihds otrajeem wahrteem, tur, kur wīhri un feewas schītras. Tur tas wīnus lai swehtītu. (Veels uš budīnajums.)

S a h n i s. Ir labi . . . Ejat juhs wīš mahjās. Gribu buht weens. Riht juhs mani redsefeet Jerusaleml. (Schaušmas.)

K a h d s. Rabi, tu dosees eenaidneeku rokās?

Ž i t i. Apdomā, rabi! Warīseji tewi saņemš žet . . . preesteri tewi teefas.

S a h n i s. Esmu preestera dehls. Es runaschu preesteru garā ar teem, kuri tur sakurina aīšnainās leesmas . . . Runaschu es T a wahrdā, ķuram buhs nahkt un ķuram es fataīfu žetu ar sawām meefam. Ejat! (Kad tee kawejās, eestaitees): Ejat!

(Preekschīras.)

(Turpmat wehl.)

Dzejols.

Faīlija.

Kas ar weeglu roku žilā
Kruhtīs smagi žeastās sahpes?
Un kà dwehšma elpu dsešē,
Weeglas dsešē smagās slahpes?

Dwehsele un fīrds kà spahrni,
Spahrns pee spahrna gaischi fītas;
Atdsimušas sahpes jaunās,
Ašaras lihst atkal žitas.

Apfkats.

Keisara deenas Rigā. *)

II.

Rigas pilsehtas galwa Armitsteds nu pilsehtas waldes lozettu Krastkalna un Merkufjewa pawadits, pasneeds sahlmajfi Kungam un Keisaram ar sekofchu kreewifku usrunu: „Rigas eedfihwotaji ir mani pilnwarojufchi nolift pee Zuhfu Majestates kahjam ustizigas padewibas un neaprobeshotas mihlestibas juhtas ar luhgumu, wisschehligi peenemt muhsu sahlmajfi.“ Keisara Majestatei labpatikas pawehlet, isteikt Wina pateizibu un preeku par fwinigo fanemfchanu.

Katedralē Keisara Majestati fagaibija Rigas un Jelgawas arkibiskaps Ugatangels apfweikdams ar sekofchu runu: „Kreewijas Zaru ustizigi padewigeem pawalstneekem naw semes wirfu leelaka preeka un leelakas laimes, ka redset Wina, Deewa Swaidito, fawā widū un religistā aigrabhtibā Deewu luhgt ar Wina kopā. Un, raug, fwinigi lihgfmojas Riga un trihz winas muhri no tautas aigrabhtibas. Lihgfmojas fewifski tagad, kur wifa tauta peemin un fwinigi daudfina kronetā uswaretaja, Leelā Petera, Zaristos warondarbus. Lihgfmojas un metas Lawā preefchā, noleekot pee Lawam kahjam pateizibu par to, ka tu paklaufjis Lawu ustizigi padewigo ridfneeku balfi un Wisschehligi aplaimo winus ar Sawu apzeemojumu un padari wina preekus diwkahtigus. Raugees scho Lawu ustizigo tautu un preezajees par mihlestibu, kas pluhst Tew preti is wifnojoschā kauschu pulka; raugees schos aigrabhtibas flateenos, fwinigās gawilēs! Raugees uf scho 700 gadu pilsehtu, kuru peeweenojis pee Kreewijas walsts Peters Leelais ar sawu waronu roku! Met gara azim flatu uf Baltiju, scho weenu no Lawa Krona flaitakam pehrlem! Raugees un apmeerinees ar scho, ka fihmi par to, ka par spihiti wifam eenaidibas kaunumam, ari sche tas Kungs naw leedfis meera fwehtibu. Genahz, Wisdeewbijigais Waldneeks, schajā deewnamā un faweeno Sawas Keisaristās luhgfchanas ar muhfejām par Lawu labklahjibu, par Kreewijas Walsts nefatreezamibu, par Lawu pawalstneeku labklahjibu. Lai faweenojas wifu firdis weenā fwehtā luhgfchanā, weenā mihlestibā pret Tewi un tizibā pret Deewu, ar to ari Zari ir leeli un walstis nefatreezamas. Swehtiba lai isgahfchas pahz Tewi, ka zittahrt pahz waldneeku Peteri!“

Pee Doma basnizas eeejas Keisara Majestati fagaibija Widfemes ewangelistās luteristās konfistorijas preefchneeks, landrats Strandmans un usrunaja Keisara Majestati schahdi: „Ewangelistko luteranu un reformeto Rigas draufschu preefchfahwju preefchgalā man ir laime apfweizinat uf schi fenatnes deewnama fleegfchna Zuhfu Keisaristko Majestati un isteikt wifu luteranu un reformeto eedfihwotaju ustizigas padewibas un neaprobeshotas mihlestibas juhtas pret Zums, Kungs un Keisar, Zuhfu Keisaristko Dfimti un muhsu dahrgo Tehwiju — Leelo Kreewiju.“ Basnizā generalsuperintendents Gaethgens

fazija schahdu runu: „Muhfu Kunga Jezus Kristus wahrdā fweizinu muhsu wiswezakā deewnamā Zuhfu Keisaristko Majestati no pilsehtas un semes luteranu garidsneezibas. Sche mehs pastahwigi fuhtam pee Wisaugstakā sawas luhgfchanas par muhsu mihlotā Monarcha un Wina Augstā Nama labklahjibu. Sche mehs issalam Wina Keisaristkai Majestatei sawu pasemigako pateizibu par to, ka mums Wisschehligi atkauts nolift pee Zuhfu Majestates kahjam wispadewigakās juhtas. Dfiki fahjufminatu firdi issalam pateizibu par Keisaristkās Majestates waras pilnajeem un augstfirdigajeem wahrdeem, kuri ari pee mums daudjeem firdi nospeestem atdewufchi dwehseles meeru. Lai Wissfpehzigā Deewa meers ir pahz Zuhfu Keisara Majestati un wifu Augsto Namu un peepildas wahrdi, kuras Deews fazijis fwaiditam Dawidam: „Mana rola uftur un mans elkons stiprina Wina. Mana pateefiba un schehlastiba lai ir ar Wina.“ Dfiki pluhst is muhsu un muhsu draufschu firdim schi Deewa wihra wahrdi: „Efi pahz mani, Kungs, un fwehti Sawā kalpa namu, ka tas muhschigi paleef Lawā preefchā; jo to Tu fwehti, tas paleef fwehtits muhschigi.“ Sawu runu generalsuperintendents nobeidfa ar Arona fwehtifchanas wahrdeem.

Brunneeku sahle, landmarschals barons Pilars fon Pilchans tureja schahdu runu: „Zuhfu Keisaristkai Majestate! Augstās peeminās deena, kad preefch 200 gadeem Widfemes brunneeziba padewās Zaram Peterim I., kad Zuhfu Majestate aplaimo muhs ar apzeemojumu, speesch muhs atminetees ari pagahni. Daudf gadu fimtenus Baltijas juhras peekraustes un Widfemes lihdsenumi bija padoti afmāinām kara fadurfmem. Ar 1710. gadu wareno Kreewijas Zaru stiprā apfardfiba dewa weetejeem eedfihwotajeem eespehju kertees pee meeriga, radofcha darba. Pagahjufchos diwus gadu fimtenus Widfemes muifchneeziba, eeguwise ari Zuhfu Keisaristkās Majestates preefchfetschu ustizibu, kalpojufe ar neschaubamu ustizibu faweem Monarcheem un Leelajai Kreewijas Walstij. Schodeen, eewehrojāmā jubilejas deenā, fastopotees ar Zuhfu Keisaristko Majestati, Widfemes muifchneeziba atfihst par sawu augstako goda peenahkumu, dot ari nahfofchām paudfsem ka fwehtumu to ustizibas apfolijumu, kuru muhsu preefchfetschi dewa Leelajam Peteram un wiseem wina waldofcheem Pehznahzejeem. Luhgdami Wisaugstako par Zuhfu Keisaristkās, Keisareenes Aleksandras Feodorownas, Keisareenes Marijas Feodorownas Majestatu, Tronamantneeka Besarewitscha un Wifa Keisaristkai Nama weselibu un labklahjibu, fweizinat muhsu mihloto Zaru ar frefnigu — „urā!“

Pehz Petera Leelā peemineka atklahfchanas Rigā, 4. julijā pehz „Latw.“, pehz kuras atflahstam fwehtku tahfako gaitu, tika noturets uf jachtas „Standart“ brokastis.

Galda widū sehdeja Wina Majestates. Pa kreifi no Keisara Majestates sehdeja statsdama baronese Richter, kara ministrs, Sweginzowa kundse, generaladjutants Grūnewalds, refidejofchā landrahta kundse baronese Stael,

*) Stat. „M. W.“ 27. num.

generalis Martšons, galma freileene grafeene Medem, generalštaba preekšneeks generalis Kondratjews, generalleitenants Kurlows, Rīgas pilšehtas galwa Armitšteds. Pa labi no Wīnas Majestates Kundsēs un Keisareenes sehdeja ministru presidents Stolipins, hofmeistars grafs Schuwalows, wirszegermeistars grafs Scheremetjews, baroneše Meijendorf, generalis Smirnows, landmarschala kundse baroneše Pilar fon Pilchau, Kursemes gubernators Knasjews, galma freilene Bizowa, walsts padomes lozellis grafs Reiterns barons Mollens, walsts padomes lozellis fon Etesparre, Igaunijas muischneezibas preekšneeks barons Dellingshausens, walsts padomes lozellis fon Kramers, wirszereonijmeistars grafs Hendrikows. Wīna Majestatei pretim sehdeja hofmeistars Frederiks, pa labi no wīna Wīdsemes gubernators Sweginzows, generalleitenants Dworschizkis, generalmajors Wolkows, generalmajors Ešners, kameralwaltes preekšneeks barons Tiesenhausens, apgabalteesas preekšsehdetajs Sawitschs, kurators Pruttšenko, hofmarschals grafs Belendorfs. Wīnas Majestatei Keisareenei pretim sehdeja Rīgas un Jelgawas arhibisfaps Agatangels, pa kreift no wīna Wīdsemes generalsuperintendents Gaetgens, residejochais landrats barons Staels, landmarschals barons Pilars, hofmeistars barons Meijendorfs, walsts padomes lozellis barons Tiesenhausens, Sahmsalals landmarschals barons Buškewdens, landrati fon Sievers, fon Dettingens, barons Stafelbergs, fon Strandmans, fon Gersdorfs, stalmeistars en fonctions barons Dffenbachs, pils komandants generaladjutants Dedjulins, Igaunijas gubernators Korostowejs. Pee wairakeem blatus galdeem sehdeja: zereonijmeistars grafs Schuwalows, wizegubernators lambarlungs Kejepowšis, profurors, Rīgas=Dras dselšzeka preekšneeks, generaleitenants Mossolows, landrati barons Mollens, fon Dettingens, fon Anreps, barons Freitag, hofmeistars en fonctions Zewreinows, wizeadmirals fon Essens, Rīgas polizijmeistars u. z. Pa dinejas laiku spehleja gwardu ekipašas balalaidu koris.

Deputaziju peenemšana pili. Pehz brotašta us jachtas „Standart“ plst. 4 deenā Wīna Majestatei galma ministra Frederikša un swihtas pawadiba labpatikas eerastees Rīgas pili. Keisara Majestate, sanemts no Wīdsemes gubernatora, sļepenpadomneeka Sweginzowa, dewās us Zara istabu augšhejo sahli, kur bija sapulzejuschees Rīgas sabeedristo organizaziju preekšstahwi. Keisara Majestate tika sanemts ar urā sauzeeneem un ar walsts himnas nodseedafchanu. Deputazijas bija nostahjuschas pee eejas sekofcha sahtiba: 1) Leela Gilde; 2) Maša Gilde; 3) Biršas komiteja; 4) Kreewu tirgotaji; 5) Rīgas fabrikantu sabeedriba; 6) Rīgas Debesbraufšanas basnijas kuratorija (Rīgas pareistizigeelatewefchi); 7) weztizibneeki; 8) Grebenschtšikowa nabagu patwersmes preekšneeziba; 9) sawenoto Rīgas kreewu beedribu deputazija; 10) Rīgas amatneeku artelis; 11) Rīgas kreewu komiju palihdšibas beedriba; 12) sawenotās pošu beedribas; 13) Strehlneeku beedriba; 14) Latweefchu V. wispahrejo dseedafchanas

fwehtku delegazija; 15) namfaimneeku sabeedriba; 16) schidru beedribas; 17) dšihwneeku aiffardšibas beedribas damu komiteja; 18) behru patwersmes beedriba „Sile“; 19) Jelgawas pilšehtas sabeedriba.

Wīna Majestate, apeedams deputaziju rindas, Wissehligi usklaufjās apšweikumus un peenehma sahlarmaisi.

No V. latweefchu wispahrejo dseedafchanas fwehtku delegazijas adwofats Fr. Grosfwalds, pasneegdams subdraba blodu ar sahlmaisi, teiza schahdu usrunu:

Keisariskā Majestate! 91 latweefchu dseedataju koru wahrda, kas bija sapulzejuschees us nesen nošwineteem jubilejas dseedafchanas fwehtkeem par peemīnu Wīdsemes peeweenofchanai Kreewijas walstij, schai wehsturigā deenā wispadewigi luhdsam, peenemt no mums sahlarmaisi, isteikdami turklaht neaprobefchotas mihlestibas, negrosamas padewibas un pateizibas juhtas.

Peenehmuse sahlarmaisi, Keisara Majestate aifrahdija utu, ka wīnsch sanehmis telegramu no dseedafchanas koreem un jau isteizis zaur telegramu Sawu pateizibu, tablat laipni apwaizjās, zit dseedataju pee fwehtkeem peedalijuschees, no kureenes tee bijuŃhi, waj tikai no Wīdsemes un waj kori ari schodeen wehl Keisara dahrsā dseedafchot. Us issklaidrojumu, ka fwehtku kori jau gandrihs wiŃ aibraufuŃhi mahjās un ka Keisara dahrsā dseedās tikai latweefchu koris ar kahdeem 100 dseedatajeem un dseedatajam, Keisara Majestatei labpatikas isteikt Sawu preeku par to, ka Wīnsch schodeen dsirdēs latweefchu dseedatajus Keisara dahrsā, un usdod wīseem dseedatajeem, kas pee jubilejas dseedafchanas fwehtkeem peedalijuschees, isteikt Wīna firfnigato pateizibu.

Us blodas, kurā pasneedja dseedafchanas fwehtku komiteja sahlarmaisi, atrodas usraŃts: Отъ соединенныхъ 91 латышскаго пѣвческаго хора юбилейнаго пѣвческаго праздника 1710—1910.

No Rīgas Namu Ihpafschneeku beedribas deputazijas schis beedribas preekšneeks Fr. Weinbergs sazija sekofchus apšweizinaschanas wahrduš: „Zuhfu Keisariskā Majestate! Latweefchu namu ihpafschneeku deputazijas wahrda man augstā laime issajit Zuhfu Majestatei weetejo latweefchu eedšihwotaju (мѣтваро латышскаго населения) uŃtizigas pawalstneeku juhtas leelajos fwehtkos, kahduš muhsu peekraŃte šwin par peemīnu sawai 200-gadigai peederibai pee Kreewijas. SchaŃs patriotiskos fwehtkos latweefchi nem dšihwato dalibu. Notezejuschee 2 gadu Ńimteni radijufchi wīnos karŃta patriotisma juhtas. Wīni Kreewijā atradufchi tehwiiju, leelu tehwiiju, kahdas wineem agraf nebija. Kreewu Zaru leelās sehchlastibas (великия благодѣянія), kas tikufchas dahwatas muhsu peekraŃtei, isaufšinasufchas pee latweefchu eedšihwotajeem nesaraujamas eelŃhejas faites sajuhtu ar wispahrejo tehwiiju. Ne tikai peenahkuma juhtas pilda latweefchus, — latweefchu tauta mihl kreewu walsti, un ar wīnu faista sawas zeribas uŃ laimigu nabtotni. Wet notezejuscho diwu gadu Ńimtenu wehsture is-

audfinajuse latweefchu tautā wehl otru stipru juhtu, kuru nar spehjuschi pawahjinat pehbejo gadu behdige notikumi un kura peh3 tam auguse leelumā ar jaunu diwkahtreju spehtu. Za ir — neaprobeshotas padewibas un mihlestibas juhta pret sawu Monarchu. Diwifuntis gadu laikā latweefchu tauta kreewu Waldneekā (въ Русскомъ Государствѣ) redseja sawu weenigo wareno Nisfargu un Nisstahwetaju (Покровителя и Защитника). — 200 gadu laikā kreewu Waldneeka wara (Русская Государева власть) aplaimoja winu ar nekaitamām schelastibam (милостями); un wehl nesen pagahjuschā walsts jutu laikā, kritiskā momentā, Monarchistā Patwaldigā Wara glahba latweefchus topā ar wisu walsti no smagam breesmam To tauta dšili fajuh3 un tadeht wina ari tagad zeeti uftizās Zaristai Patwaldigai Warai, tā pastahwofchās sabeedribas kahrtibas atbalstam un wisu Keisara walsts tautibu labklahjibas apdrošinajumam (твердо уповаеть на Царскую Самодержавную Власть, какъ на опору общественнаго строя и обезпеченія всѣхъ народностей Имперіи). Bildita ar schim uftizigām pawalstneeku juhtam, muhsu deputazija wispadewigi luhds Subsu Maje=statei, peenemt no mums fahl=maisi par muhsu pateizibas, padewibas un mihlestibas shmi.

Uf Weinberga runu Keisara Majestate atbildebams issazjīs, ka Winsch esot eepreezinats zaur isteiktām juhtam pret Kreewiju un pret Winu, ka Winsch pateizotees par issazito apshweizinajumu un lai scho poteizibu pašinojot teem, kuru wahrdā tizis runats.

Baltijas pareistizigo brahlības wahrdā Keisara Majestatei apshweiza brahlības goda beedrs, galma hofmeistars Belgarbs, pasneegbams preefch Besearewitscha Tronamantineeka shwehtbildi. Wina Majestatei labpatikās isteikt sawu pateizibu un atkaut deputazijai shwehtbildi pasneegt peršonigi Besearewitscham Tronamantineekam.

Keisara Majestatei labpatikās daudšas personas pagodināt ar Wisschehligu farunu. Peh3 tam Wina Majestate nogahja pagalmā, kur bija nostahditi Widsemes pagastu wezakee, Terbatas aprinka kreewu semneeku un Kursemes semneeku sabeedribu deputazijas ar semneeku leetu lomifareem preefchgalā.

Turpat pils sehtā Keisara Majestate isdarija Rigas jubemalas (Wilderlinu) magsadejo ugunsdshwehjeju smotru. Masee ugunsdshwehjeji tikpat braschi, tā peeauguschee uf Keisariško shweizeenu atbildeja ar sawu: „Здравіе желаемъ Вамъ Императорское Величество!“ Keisara Majestate uflaweja sehnus par winu „labo deenestu“.

Peh3 tam ap plst. 5 Keisara Majestate galma ministra, ministru presidenta un shwihtas pawadibā aishbrauzā uf Keisara dahrsu, pabrauzā garam gar Petera Leelā 1721. gadā stahdito gobu un peh3 tam, juhsmigi apshweikts no publikas un beedribu preefchstahwojem, pa leepu aleju shwihtas pawadibā dewās uf Zara telti alejas galā. Sa=weenotee kori Wina Majestatei apshweiza ar walsts himnu. Peh3 tam Wina Majestatei tika stahditas preefchā pilsehtas weetneeku damas. Keisara Majestatei labpatikās eebauidit no damam serwetos atspirdsinajumus un wis=laipnakā kahrtā ar winām, tā ari ar pilsehtas galwu farunatees. Pa to laiku kreewu, Iatweefchu un wahzu koreem bija tas gods, nodsecdat pa diwām dseefmam. Peh3 tam, kad koru dirigenti bija aizinati telti un pagodinati ar Wisschehligo ufrunu, Keisara Majestate, walsts himnai un juhsmigeem urrā sauzeeneem atflanot, atstahja Keisara dahrsu un aishbrauzā uf Nikolaja gimnastiju, kur tika notureta skolneeku gimnastikas parade. Sche, pateizotees Rigas mahzibas apgabala kuratora Pruttshenko gabdibai, ir eerihkota gimnastikas manescha (tika eeshwehtita jubilejas deenas preefchwatarā). Parade Rigas widus

skolu audsetni tshetu „fokola“ Wichras wadibā ispildija wisadus gimnastikas panehmeenus. Laiks scho jauno wingrotaju staryā pagahjis retā omulibā un nepeespeestā jautribā; Keisara Majestate ar skolneekem farunajees un pat wairakfahrt nofotografesees. Skolneeku parade uf Keisara Majestatei atstahjuse toti labu eespaidu, par to Winsch daudsfahrtigi pateizās kuratoram, direktoram, skolotajem un skolneekem, un, eerakstijees gimnastikas maneschas goda weefu grahamatā, ap pulstēn 7 watarā aishbrauzā uf „Standartu“.

Uf „Standarta“ ap plst. 8 watarā Wisaugstakā klah3buhtnē tika noturets goda meelasts. Galda galā sehdeja Keisara Majestate, pa labi Winas Majestate Keisareene, pa kreish Winas Keisariškā Augstiba Leelnase Olga Nikolajewna. Peh3 tam wehl stary ziteem pee dinejas peedalijās: ministru preefchneeks Stolipins, kara ministrs, Widsemes gubernators, shwihtas generalmajors grafs Scheremetjewš u. z.

Rauts brunneezibas namā. Ap pulstēn 10 watarā Rigā esofchee Widsemes brunneezibas lozekli ar sawām damam un daudš weefseem, tā muischneeku marschaleem no kaimiņu gubernam un Cefschkreewijas, tā ari uf Rigu atbraufuscho kara lugu komandereem un ofizeereem, eestahschu un garigā resora preefchstahwojem, Rigas weetneekem ar pilsehtas galwu preefchgalā u. t. t., apmebram 700 personas, sapulzejuschees brunneezibas namā. Sh3 pirms plst. 11 watarā eeradees Keisara Majestate, kuru sanehmuschi un wadijuschi eefschā residejofchais landrahts un landmarschals. Keisara Majestatees pawadonibā bijuschi stary ziteem ministru preefchneeks Stolipins, galma ministrs barons Frederiks, kara ministrs generalis Suchomkinows un ziti augsti walsts wihri. Wina Majestatei brunneezibas namā labpatizis schehligā un laipnā kahrtā farunatees ar damam un kungeem, kureem bijis tas gods tikt stahditeem Keisara Majestatei preefchā. Keisara Majestatei labpatizis atspirdsinatees pee klah3ta galda un peh3 kahdas 1½ stundas winsch atstahjis brunneezibas namu, dudamees braufschus uf jachtu „Standart“.

Peh3 tam brunneezibas namā noturets meelasts, pee kura residejofchais landrahts usfauza laimes Keisara un Keisareenes Majestatem un Keisara Namam. Muischneeku preefchneeku seniors no Kasanas usfauza augstas laimes brunneezibai; barons fon Pilars toasteja klah3esofcheem muischneeku marschaleem, Mastawas muischneeku marschals brunneezibas representanteem. Winam pateizās landrahts barons Staels, sawā runā usfwehrdams muischneezibas weenibu tā Trona atbalstu.

Pilsehtas iluminazija watarā bija leeliska. Truhka tika warbuht sinamas weenibas, kas atstah3tu pilnigatu eespaidu. No fah3tuma runaja ari par pilsehtas basnizu tornu ilumineschanu, kas, sinams, gaismas efektu buhtu padarijis jo leelistu, bet daschadu apreh3tinu deht nodoms tika atmests. No atsewischām iluminazijām sche minamas tā labat isdewufchās: pasta=telegrafa ehka, wofsale, politiehnika, kreewu teatrs, Goertes firma, Muischneeku kreditebedriba, Melngalwu namš, Zubrsfola, Sacht un Wretaju klubs. Ar labu gaumi bija dekorets un iluminets ari daschs zits namš. Wisai iluminazijai tomehr kroni uslika nekaitamās uguntinās mirdsfoščā jachta „Standart“, kura tā pasatu prinzeše stahweja wisa pilsehtas sfoščuma zentrā, juhsmigi lihds rih3ta blahšmai apshweikta no gawilejofcheem lauschu pulkeem.

Birmdeen, 5. juliā, ap pulst. 8 rih3tā no Rigas aishbrauzā uf Petera legheri Stopinos ihpafchā brauzēnā weetejee kara resora un walsts eestahschu preefchstahwi, bet ap pulstēn 1½10 deenā Wina Keisara

Majestate ar Sawu swihtu. Keisara Majestates fanemšana ar zeremoniālo maršhu un goda paradi bija sposha. Keisara Majestatei labpatikas jahšhus noturet garnizona wispahreju swinigu smotru. Tad swinigo deewkalposhanu isdarija Wina Augstā Eminenze Rigas un Selgawas arkibiskaps, pehz kam notika peeminektā atklāšana.

Peemineklis ir weentahrschs granita stabs, kuru kronē dirwagalwainis ehrglis; bet taisni ar sawu weentahrschibu winsch atstahj labu eespaidu. Kad aissegs krita, leelgabali saluteja. Tad kara spehks zeremonijmaršhā gabja garam Keisara Majestatei. Parade ilga kahdu 1/2 stundu. Pehz parades Keisara Majestatei labpatikas peedalitees pe brokastiim, kuras dewa komandehschais generalis, pehz kam Wina Majestate plkst. 1/3 atgreesās pilsehtā. Dwažijas, kahdas kauschu pulki parahdija Keisara Majestatei zela lihds pat Keisarištai jachtai, bija gawifu pilnas. Pee owazijam peedalijas ari wairakas beedribas ar karogeem.

Ap pulksten 3 deenā Keisara Majestate ar Augstajām Weitam Leelknasem Digu, Mariju un Anastasiju Keisarištā kuteri galma ministra Frederiksa, ministru preekschneka Stolipina un swihtas pawadiba aibrauzā us Agenskalnu, kur jaundibinamā Petera parkā Keisara Majestate ar sudraba lahpsu eestahdija osolu.

Klaht bija pilsehtas galwa ar pilsehtas waldes un dascheem domes lozektseem un muischneezibas preekschstahwjeem, no kuru puses tika eedehstiiti Keisara Majestates osolam pa kreisi weens masaks osols un tahlafi parkā par widu, ihpasehā grupā 5 masaki osoli par peeminu Keisareenes Majestatei, Tronamantnelam Besarewitscham un Augstajām Mahsam Leelknasem. Keisara dehtitais osols ir 20 gabus wezs. Stahditee toki lihds schim augusch Keisara dahrsā un Tornakalna parkā. Sudraba lahpsa tika spezieli schim noluhkam isgatavota.

Augstos Weefus kauschu pulki sagaidija un pawadija ar nemitoschām gawilem un walsts himnas dseedafschanu.

Augsto Weefu aibraulschana. Keisara jachtu „Standart“ pulksten 10 no rihta oflas waldes twaikonis „Riga“ un oflas waldes twaikonis „Banders“ Daugawā apgreesa ar preekschgalu pret juhru. Jachta pulksten 3 1/2 deenā atstahja Rigu, lehnām dodamās us juhru, no kara fugeem pawadita. Bolderajā no zeetofschna baterijam „Standartu“ pawadija apshweizinaschanas schahweeneem. Jachta pawadoschās leelgabalu laiwas ar schahweeneem atbildeja us salutu.

Par pehdejeem atwadischānās brihscheem teleg. agentura sino: Pulkst. 3 un 30 min. deenā pilsehtas eedshwotajeem no krasa noskatotees, Keisarištā jachta, pazehluse enturu, sem Keisarištā standarta zehli brauzā us juhru. No krasa pluhda walsts himnas un urā sauzeenu dahrdeeni. Bepures strehja gaisā, tuhstoschām pazeltas rotas ar balteem latatineem suhta Keisaru Majestatem un Keisara Gimenei pehdejo sweizeenu. No Keisarištās jachtas wirsdeka Wina Majestates Keisars un Keisareene ar Augstajeem Behrneem ari atwadas no eedshwotajeem.

Kad jachta bija jau zela, kahds matrošis pazehla us rotam Tronamantineeku Aletseju Mikolajewitschu, un Wina Majestate Kundse un Keisareene, Augstās Meitas un zitas pils damas wihzinaja ar latatineem. Pulksten 4 un 20 minūtes jachta pagahja garam Bolderajai un pehz 20 minūtem jau isgabja juhrā. Minūtes 10 wehlah jachtai sekoja ari leelakais no eenahuschajeem kara fugeem, kreisers „Aurora“. Keisarištā jachtu juhrā garam bojai iswabija Bolderajas lotschu komandehs Jürgenfons ar wejako lozi Zahni Kojaku. Ais bojas juhrā no „Standarta“ winus nozehla lotschu laiwa, pehz kam wini us bugseera „Pilot“ atbrauzā atpakal us Bolderaju.

Lotschu komandehrim Jürgenfonom un lozim Kojakam Wina Majestatei labpatizees dahwat dahrgus selta pulkstenus.

Sestdeen, ap pulksten 1/27 wakarā Melngalwu elstermanis tizis atzinats us jachtu „Standart“, jo Wina Majestate Kundse un Keisareene* gribot eerakstitees selta grabmatā. Us to tad Kerlowius, Schwarz un fon Risenbladis ar selta grabmatu dewuschees us jachtu, kur winus wissehligi peenehmuschas Keisaru Majestates un Wina Majestatei Kundsei un Keisareenei tee drihtstejuschi pasneegt puses.

Swehtdeen, ap pulksten 6 wakarā Keisara dahrsā sarihkoja us walsts rehkina meelašu semneeku leetu komisareem un pagastu wezakeem, pee kura peedalijas walsts sekretars Stolipins ar Widsemes gubernatoru Pagastu wezakeem atkahwa lihdsnemt par peeminu schkihwi, ehtamkaroti un kruhsiti ar jubilejas gadijumam peemebrigu usrakstu.

Ar sewischku atsinibu un pateizibu peeminami galma zensuras preekschneeks, ihstems walsts padomneeks Dprijs ar eerehdneem Petrowu un Sujewu, zaur kuru laipnibu laikrakstu korespondenteem tika apghodatas un eerahditas weetas pa swehtku laiku pee Keisaru Majestatu sagaidischānās un Petera Leelā peeminektā atklāschānās wisā tuwumā. — Ari pee sinu zenseschānās isfneegschānās zensori parahdija laipnu pretimnashchānu.

Slawejama ir ari publikas un polizijas preekschshimigā istureschānās pa wisu swinibu laiku. Wisā leelee swehtki, nestatotees us kauschu milsumu, pagahja bes kahdam peedaufsbam un sadursnem. Polizija ari nekur newajadsigi nelika sajusi sawu waru. Sewischku publikas simpatiju eeguwa Peterburgas un Maslawas pelizija ar sawu jo korekto un laipno istureschānos. Bija patihkami nowehrot, ka polizisti mehgina eedshwotees taisni publikas stahwotki un behrnūs waj wezuma newarigus zilwekus iswelt preekschā, no kureenes buhtu eespehja labati redset sawu Semes Tehwu.

Widsemes gubernatora pasinojums.

Kungam un Keisaram ir labpatizis Wissehligi pawehlet, pasinot Rigas pilsehtas eedshwotajeem Wisaugstato Keisarištā pateizibu par filto fanemschānu un it sewischki par preekschshimigo lahrtibu, par kuru pa Wina Keisarištā Majestatu ustureschānās laiku Rigā pilsehtas eedshwotaji paschi gahdajusch.

Widsemes gubernators hofmeisteris Sweginzow.

Wisaugstakā pateiziba par kara spehka paradem Rigā un Petera lehgeri.

Peterburgas telegrafa agentura sneeds sekofschu telegramu: Peterburgā, 6. julijā. Pawehles kara reform, atteezotees us 4 un 5. julijā Rigā un Petera lehgeri, netahlu no Rigas, notifuschām kara spehka paradem, teel issazita Wisaugstakā pateiziba Wina kara apgabala pagaidu komandehrim, generaleitnantam Martsonam, 20. armijas korpusa komandehrim, infanterijas generalim Smirnowam un Wina kara apgabala schtaba preekschneekam, generaleitnantam Preschenzowam, Monarcha labwehliba wisām jitiim preekschneezibas personam, Kara „paldees“ apatschkarinweem. Lihds ar to wiskeem apatschkarinweem, kas peedalijuschees parades, sagaidischānā un lahrtibas ustureschānā, teel isfneegtas balwas nauda.

Jaunā Nigas teatra direktors A. Meerlaufs šķinīs deenās dewees uš ahrsemem. Meerlaufs usmellešcot ari dsejneeku R a i n i, lai no wina personigi dabutu aishrahbijumūs par lugas „Uguns un natts“ infzeneschanu Jaunajā Nigas teatri.

Ahrsemes.

Pehz pehdejā kreewu-japanu lihguma Seemel-Kinu sawstarpeji isdala Japana un Kreewija un noteiz, kur kurai lai pahrsvars. Lihgumā un pašaidrojumos abas waldibas, saprotams, wehl tā garam ejot runā par senatu lihgumu uštufeschanu, walejo durwju politiku u. t. t. Wišs tas, sinams, noteek, lai apmeerinatu zitas walstis un it ihpachi Kinu. Bet newar buht schaubu, ka pehdejais kreewu-japanu lihgums, kufsch muhsu zeen. laftajeem jau pašistams, dauds ko pahrgrosa tablajos austrumos. **Kinas** waldiba nu sinadama, ka wišmas schimbrihschan wina neka nepheji grofit, apmeerinas, nezek, tā fakot, ne aufchu augščā, bet sawā finā wina, war fazit, paštrahdajuse diplomatisku meistara darbu, peesuhitidama tā atbildi uš winai pašinoto kreewu-japanu salihgumu fekofcha fatura noti: „Pehz pama-tigas kreewu-japanu salihguma teksta pahrbaudischanas, kufsch salihgums noslehgats 4. julijā (21. junijā), Kinas waldiba ir pahrlcezinata, ka ja Kreewija un Japana mi-netā salihgumā apsolas eewehrot wišus starp Kreewiju un Kinu un starp Japānu un Kinu, kā ari starp Kreewiju un Japānu jau noslehgtos lihgumus, tad felas tam ir tās, ka minetais salihgums papildina un apstiprina: kreewu-japanu lihgumu no 1905. gada par Kinas suwerenitates (wirš waldibas) un wišu walstju weenlihdsibas teefibu attihstischanu Mandšurijā, kā ari walejo durwju prinzipu Mandšurijā. Tā ka nu Kina leekas waditees no schahdeem eestateem un prinzipem, sihmejotees uš pehdejo kreewu-japanu salih-gumu, tad wina ari ušflata par wajadsiņu ihwest scho Kinas-Japanas salihgumam par pamatu efoschu prinzipu, un rihkotees deht sawu wiršwaldibas tee-fibu eewehroschanas un uštufeschanas un pee wišu walstju weenlihdsigu teefibu eeweschanas un uštufeschanas sihme-jotees uš tirdsneezibas un industrijas atihstischanu Mandšurijā. Mehs luhdsam pašinot par augšchejo kreewu waldibai.“ Tagad, sinams, Kinas waldibas atbildei nošihmes naw, bet tad Kinas tautas milšis atmodisees un peenemfees spehts, tad wišsch bes schaubam prasīs pehz sawam teefibam Mandšurijā un Mongolijā, tad wina lih-gumu nems pehz burta un ušwehrs sawas wiršwaldibas teefibas ne tik uš papira, bet ar duhri un sobena afmini. Uš wišcem laikeem Mandšurijas liktenis tā tad ar kreewu-japanu lihgumu isščkirts wehl naw. Wišsch atbihdits tikai lihds tam, kamehr Kina kahdreis atmodisees. Un tas reis notiks. Wišai isweizigi bisainais Kineetis atbilde ari eeminas par walejo durwju politiku Mandšurijā, sinadams, ka Seemel-Amerika to praša, un tas, luhl, azumirkli labi saeetas ari ar tagadejam Kinas waldibas interefem. Kinas prese, saprotams, aš nosoda sawu waldibu, jo winai nepatihl, ka pawisam tik tabtu notikts, ka zitas walstis pehz patikas dalas Kinas ahdā. Kinas prese nosoda wal-dibas politiku, kura nejehdšot aissfargat Kinas walsts inte-reschu. Kreewija un Japāna, kuras wehl tikto stahwe-juchas naidigi weena otrai pretim, tagad noslehgufschas lihgumu, kas winas padarot par pilnigam Mandšurijas ihpafschneezem un to wišu Kineeschu suwerenitatei par stahdi

un saudejumu. Neesot ko schaubitees, ka pee tik ahtra lihguma noslehgschanas darbojusēs lihdsi amerikānu politika, it feriwischki projektis par Mandšurijas dšelszetu neitralisefchanu. Ja ari gaiditais laefsch starp Kreewiju un Japānu buhtu darijis wišai taunu eespaidu uš Kinas interefem Mandšurijā, tad tomehr tagad noslehgtais kreewu-japanu lihgums preefch Kinas esot wehl kaitigaks. Awises domā, ka Japāna sawu darbibu lokalisefschot Man-dšurijā, kamehr Kreewija to konzentreschot Mongolijā, un tad luhds Kinas waldibu, pasteigtees ar reformam un kolo-nisefchanu, lai zaur to stiprinatu sawus robeschas semes gabalus.

Tuwajos austrumos — **Turzijā** 23. (10.) julijā swi-neja konstituzijas otro gada deenu, jo pagahjuschi, luhl, jau diwi gadi, kamehr Turzijā eewesta konstituzija. Wezā reschima peekriteji nesen bija sarihktojuschy plaschu safweh-restibu pret konstituziju waj jaunturkeem. Bet safwehrestibu atklahja un ismellefchanu schai leetā wehl arween turpina. Safwehrestibas noluhls ihsti bijis tas, gahst jaunturku waldibu un nonahwet partiju wadonus. Pee safwehrestibas peederejuschi neween wezā reschima peekriteji, dauds atlaisti eerehdni, bet ari daudsi oposizijas partijas deputati. Runā

Mikhalowes knajs Mikolajs I.

ari, ka bijuschais leelwestrs Ferids pašchā bijis safweh-restibas dalibneeks, un ari bijuschā sultana Abdula Hamida weena meita eepihla schai leetā. Jau 500 personas sinamas, kuras fauks kara teefas preefchā. Eefschleetu ministrs isdewis pawehli, apzeetinat ari prowinzēs wišus safwehrneeku dalibneekus un suhtit tos uš Konstantinopoli. — Jau agrak schad un tad runaja par to, ka Turzija peeflee-schotees trejsabeedribai, bet runas atkal aplufsa. Tagad schis runas saht peenemt nopeetnatu weidu. No Wines raksta, ka turku leelwestrs, zetodams uš Marienbadi, ap-mellefchot Austrijas ahrleetu ministri Ghrenthalu, pee lam tad tikschot spreests par Turzijas peefleeschanos trejsa-beedribai. Austro-Ungarija buhschot ar meeru stahtees ar Turziju tuwatos politistos sakaros, jo zaur to zerot eeguht panahlumus austrumos tirdsneeziskā sinā. Wines kabinetis tadeht pabalstischot scho beedroschanas leetu Berlinē un Romā. Turzijas peefleeschanas trejsabeedribai notikschot militarkonwenzijas weidā, kahda jau pastahwot starp Austro-Ungariju un Rumaniju. — No Londonas sino, ka tur eet baumas, ka Austrija un Bahzija tai gadijumā, ja Turzija peefleetos trejsabeedribas politikai, isgahdatu winai

ihstu wirswaldibu Kretä un wispahri Balkanos. Turzijas prefe tomehr nepeekriht waldibas nodomeem, draudsetees ar treifabeedribu. Turzijai wispirmä kahretä jaiskoj sawa eekshejä dshwe. Frantschu prefe brihdina turkus no pee-weenoschanäs pee treifabeedribas. — **Spanijä** isdarits usbrukumß biujuscham ministru presidentam Maura. Tahda fina nahf no Barfelonas. Lihds to Maura eerabees ar brauzeenu stazija, kahds jauns zilweks isschahwis us wiinu 2 schahweenus, eewainodams Maura newahrigi rokä un tahjä. Eewainotais ar twaitoni aishrauzis us Palmu. No-seedjneeks arestets un israhdiiees par 20 g. wezo Manuelu Roku no Barfelonas. Apzeetinati ari usbruzija tehws un brahlis. Polizija gan bij spehruse aissardisbas solus, bet usbrukumß nahja til negaidot, ka to nebij eespehjams no wehrst. Maura pawadija seewa un radineeki. Kä sinams, Maura bij preekschgalä tai nepopularat konserwativai ministrijai, kura weda Afrikä taru ar ristabikeem un pehz Barfelonas nemeereem noteesaja us nahwi Fereru.

Madridë, 24. (11.) julijä. Palatas un senata sehdes preekschsehdetajs asos wahrdos nosodija usbrukumü Mauram, kam peekrita wiß deputati, isnemot republikanus. Ministru preekschneeks Kanalejass peeweenojäs preekschsehdetaja wahredeem un pehz tam nolaßija dekretu par kortesu sehshu atliffchanu.

Salonikos, 23. (10.) julijä. Us Turzijas un Melnkalnes robeescham notika sadursme. Rogalinati diwi turku saldadi, daschi eewainoti. Gruhti eewainoti astoni turku eedshiwotaji. Melnkalneeshu saubejumi wehl naw sinami.

Waschingtonä, 23. (10.) julijä. Sanemtas sinas, ka Nikaraguas president Madros islaidis fleyenu pawehli noschaut wisus saguhstitos dumpineekus, to starpä ari amerikanus, ja tahdi atraßos. Waschingtonas waldiba peeshuhtijuse schaf leetä Madrosam peepraßijumu.

Tokijä, 25. (12.) julijä. Twaitonis „Pezureimaru“, kas uftureja brauzeenus stary Dakaiju un Kobi, nakti us fwehtbeenu gahja bojä. Noslihta 246 pafascheeri; 40 isglabhti. Us nelaimes weetu aishrauja tara fugi.

Briselë, 19. (6.) julijä. Pa wisu Belgiju pehdejäs deenäs ploßjäs breefmigi pehrtona negaif, kas nodarija dauds saudejumu. Sewischti ahrkahrtingi bahrgs pehrtona negaifs usnahja watar pahp Antwerpeni. Sibens eespehra wairat weetäs, ari katedrales torni.

Berlinë, 24. (11.) julijä. No Braunschweigas nahf sinas par breefmigu weesuli Wolfsburgas pils parkä israuti ar satnem simteem gadus wezi ofoli. Pils jumts nozeltß. Aptrahntne bojati labibas lauti. Weesulis brahßas pahp Berlini un dauds zitam pilsehtam.

— „Frankf. Ztg.“ fino, ka kreewu = kineeshu bantas nodatä Nujorkä isdarita leela sahdsiba. Nosagtas daschu dshelszjetu kompaniju obligazijas.

Parisë, 23. (10.) julijä. Schauschanas mehginajumi ar 12 zolu leelgabaleem no jaunajeem bruuu fugeem „Democratie“ un „Verité“ pee Tulonas dewa labakos panahstumus. Pirmä schauschana us mehrki dewa 20 un otra 29% schahweenu, kas kehra. Pehdeji wehl us 6000 metru jeb 5½ wersti attahlumä pusotras minutes laika no abeem fugeem kehra mehrki 11 schahweeni. Schis ir labakais schauschanas mehginajumu panahstumus.

Londonä, 23. (10.) julijä. Apakshnams (tautas weetneeku nams) ar 197 pret 19 balsim paaugstinaja karaka ziwilisti par 470,000 mahrzinam. Weles prinzis nedabu nekahdu sewischtu sumu, jo winam peekriht Kornwales un Lonkastres herzogistu eenehmumi.

Milanä, 24. (11.) julijä. Pahp Milanu (Italijä) un täs apkahrtni usnahja wehra. Saronä wisas mahjas zeetuschas, 3 zilweki dabuja galu. Solarijäs nopoßita keegelü fabrita; 14 zilweki noßiti. Rusto Arßijä fabritas

sturstenis usgahßas wirsü strahdneeku puhlim un 10 noßta. Moschianä eewainoti 15 zilweki. Telegrafa un telefona fatiksme weetam tika pahtraukta.

— Pa wehtras laiku pawisam bojä gahjusch 50 zilweki un wairat simtu eewainoti.

Muhfu bildes.

Pafneedsam schoreis Paula Thumana peewilzigo glesnu „Wasara“, kura tehlotä daitas jaunawas weidä. Tuwaki pafkaidrojumi te leeki, jo glesna ikweenam baudama un saprotama. — Kuresch gan skolä neubus dsirdejis waj laßjis laut to par schlißbo torni Pifa?! Tagad schis interesantais tornis, kuresch peestaitams pee slawenatam pafauls buhwem, draudot sagahstees. Tornis ir 54,5 metri (apm. 185 pehdas) augsts un 4,3 metri (14—15 pehdas) noscheebees us weenu puß. Daudsi jekotaji Milanu apmekleja waj tikai scha slawenä torna deht. Tornis us buhwets 1174.—1350. gados. Wiinu buhwejusch wairati pafauls slaweni architekti, ka Bonans, Wilhelms son Insbruks un z. Saprotams, ka italeeshu waldiba dariß wisu, lai glahbtu torni no sabrußschanas, bet waj to ilgam pafpehs, newar sinat. Torni bija wairati smagi swani. Wispirms miteschotees swanit, lai netrizinatu wairs torni. Swanus grib nonemt, bet tas nenahschotees weegli. — Melnkalnes knafs sawu walstina drißjumä gribot pahp dehwet par karaka walsti un fauktees par karali, lihdsigi bulgaru Ferdinandam. Pafneedsam tapehz scha karaka in spo gihmetni. — Hanslians ar sawu 14 gadus wezo stußi 21. (14.) juniä isgahjusch no Hamburgas, lai zaur Stetini, Danzigu, Karalautscheem, Ciropas = Kreewiju, Sibiriju, Atastu un Kanadu kahjam dotos us Nujorku, kur winsch zerot nonahkt 1914. gadä. Hanslians jau reis agrat 7 gadu laika kahjam nostagajis 49,800 kilometrus (apm. 45,000 werßes).

Watejas wehstules.

Falljam — Erlangenä. Sanehmäm. Paldees!
P. L. — S. Zuhfu originalstahnu driß pamneegim. Pehz Sudermana lugas „Zahnis“ nodrukasthanas.

Redaktors: Dr. philos. P. Sälits.

Ispaschneeks un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peedahwä

eekshemes un ahrseemes wihnus,

kä ari konjaku „Royal“,

stipru wihnogu wihnu 50 k.

sefoschäs filialès:

Guworowa u. Dsirnawu eelu stuhri,

Jelgawas schofejä Nr. 12,

Ahgenskahnä, Mescha eelä Nr. 4a,

Petschal lunga namä,

Wehwern eelä Nr. 7, Wez-Nigas stuhri.